

Title: Lysistrata
Author: Aristophanes
Translation in Modern Greek by Polyvios Dimitrakopoulos (Pol Arcas)
Publisher: Fexis, 1910
Language: Modern Greek
Produced by Christos Alexandridis

Τίτλος: Λυσιστράτη
Συγγραφέας: Αριστοφάνης
Μεταφραστής: Πολύβιος Δημητρακόπουλος (Pol Arcas)
Εκδόσεις Φέξι, 1910
Ηλεκτρονική μεταγραφή: Χρίστος Αλεξανδρίδης

Σημείωση: Στην παρούσα ηλεκτρονική μεταγραφή διατηρήθηκαν, σε γενικές γραμμές, η γλώσσα και η ορθογραφία του πρωτοτύπου. Επεμβάσεις έγιναν μόνο εκεί που το απαιτούσαν οι διορθώσεις των τυπογραφικών λαθών, η σαφήνεια του κειμένου και το μονοτονικό σύστημα.

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

ΕΜΜΕΤΡΟΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

ΠΟΛΥΒΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
(POL ARCAS)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΕΙΣ ΤΗΝ "ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗΝ"

Δια της κωμωδίας ταύτης ο Αριστοφάνης εκτραγωδεῖ τα δεινά του Πελοποννησιακού πολέμου, παρουσιάζει δε τας γυναίκας μηχανευομένας την κατάλυσιν αυτού, δια της αποχής από της εκπληρώσεως των συζυγικών των υποχρεώσεων.

ΠΡΟΣΩΠΑ [1]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ Αθηναία
ΚΑΛΟΝΙΚΗ Αθηναία
ΜΥΡΡΙΝΗ Αθηναία
ΛΑΜΠΙΤΩ Γυνή Λακεδαίμονία
ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΙΝΕΣ (Α΄, Β΄, Γ΄ κτλ)
ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ
ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ
ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ
ΚΙΝΗΣΙΑΣ Σύζυγος της Μυρρίνης
ΠΑΙΣ
ΚΗΡΥΞ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ
ΠΡΕΣΒΕΙΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ
ΠΡΕΣΒΕΙΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

{Η σκηνή παριστά οδόν, αφ' ης βλέπει η οικία της Λυσιστράτης. Αποψις της Ακροπόλεως. Η Λυσιστράτη ίσταται παρά την θύραν της οικίας της.}

ΣΚΗΝΗ Α΄

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μ' αν τις εκάλεσε κανείς [κι από τα σπίτια φύγανε] και ή στου Βάκχου το ναό, ή στου Πανός επήγανε, [2] ή στη Γεννετυλίδα [3] μας, ή και στην Κωλιάδα, [4]-- απ' τα πολλά τα τύμπανα που θα' νε στην αράδα, δεν θα μπορούσε βέβαια γυναίκα να περάση. Κι όμως καμμιά δεν φάνηκε στο σπίτι μου να φθάση-- έξω από τη γειτόνισσα που έρχεται τρεχάτη. --Την Καλονίκη χαιρετώ.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Κ' εγώ τη Λυσιστράτη.
(Δίδουν τας χείρας)

Το μάτι μου σε ταραχή και σκυθρωπή σε βλέπει· να γίνωνται τα φρύδια σου σαν τόξα, δεν σου πρέπει, παιδί μου.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Καλονίκη μου, μεσ' στην καρδιά μου καίει για τις γυναίκες μιά φωτιά, που κάθε άνδρας λέει πως είμαστ' όλες πονηρές· και τούτο με λυπεί.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Μα το θεό! δεν είμαστε;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα είχαμε ειπή
εδώ να μαζευθούμε,
και όλες για υπόθεσι σπουδαία να σκεφθούμε·
μα να τες που δεν έρχονται· το ρίξαν στο κοιμήσι.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Θα' ρθούν. Δεν είναι εύκολο πολύ να ξεκινήση
γυναίκ' από το σπίτι της· η μία θα φροντίση
και για το νοικοκύρη της· εκείνη θα ξυπνίση
το δούλο της· ή το μωρό η άλλη θα κοιμίση·
κι αυτή θα λούση το παιδί, κι αυτή θα το ταΐση.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Εδώ υπάρχει κάτι
πειό σπουδαιότερ' απ' αυτά.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Τι τρέχει, Λυσιστράτη;
που τις γυναίκες κάλεσες να ρθούνε δίχως άλλο;
Ποιο πράγμα είναι, φίλη μου, και πόσο;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Α, μεγάλο.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Μπά! μήπως είναι και χονδρόν;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα το θεό, χονδρόν.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Και τότε πώς δεν ήλθαμε;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Δεν είνε [των ανδρών]
αυτό που ξέρεις· τότε πειά θα φθάναμε τρεχάλα·
μα είνε πράματ' άλλα,
που να εξέτασα καλά μονάχη μπρός και πίσω,
κι αγρύπνησα πολλές νυχτιές, για να τα συζητήσω.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Αμ' τότε θα' νε πράματα πολύ λεπτά επίσης,
για να μπορέσης εύκολα να τα στριφογυρίσης.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Τόσο λεπτά, που η Ελλάς μπορεί [σ' αυτόν το χρόνο,]
τη σωτηρία της να βρη με τις γυναίκες μόνο.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Με τις γυναίκες!; [Ελα δα! θα' ταν μεγάλο θάμα,]
να στέκ' η σωτηρία της σε τόσο λίγο πράμα.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Για το καλό της πόλεως ό, τι θα ειπώ, αν γίνη,
από Πελοποννήσιο ρουθούνι δεν θα μείνη.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Μα το θεό, καλήτερα να λείψουνε κι αυτοί.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Και τότε θα καταστραφούν και όλ' οι Βοιωτοί.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Αλλά να μη καταστραφούν και όλοι στην εντέλεια·
[της Κωπαΐδας μοναχά] εξαίρεσε τα χέλια.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Για την Αθήνα δε ποτέ στο νου μου δεν θα βάλω
τέτοιο κακό μεγάλο.
[Μα τούτο δεν σημαίνει,]
μπορείς να νοιώσης μόνη σου πως πάει κι αυτή χαμένη.
Αν όμως μαζεθούν εδώ στο [σπίτι μου πλησίον]
τα θηλυκά των Βοιωτών και Πελοποννησίων,
και όλες σύμφωνες ημείς τα χέρια μας αν δώσουμε,
έ τότε την Ελλάδα μας αφεύκτως θα την σώσουμε.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Μα οι γυναίκες πώς μπορούν κάτι καλόν να κάνουνε,
και κάποια φρόνιμη δουλειά, που κάθονται και βάνουνε
στο σπίτι τους φτιασίδια,
και κίτρινα φορέματα, και χίλια δυό στολίδια,
που βάνουν και κυμβερικά[5] φουστάνια [δίχως ζώνη]
και παντουφλάκια ελαφρά;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αυτά θα γίνουν μόνη
αιτία, που θα βρη σ' ημάς η πόλις τον σωτήρα·
τα κίτρινα φορέματα, οι στολισμοί, τα μύρα,
τα διάφανα ποκάμισα, κι αυτό το παντουφλάκι--

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Και με ποιόν τρόπο;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Που θα ιδής και μόνη, σε λιγάκι.
Να μη βρεθή αρσενικός, που δόρυ να σηκώσει,
και άλλον να σκοτώσει.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Αν η γυναίκα, όπως λες, το θαύμ' αυτό θα κάνει,
μα τις θεές, βάφω κ' εγώ το κίτρινο φουστάνι.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ούτε ασπίδα πειά κανείς να πιάσει θα μπορέσει--

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Θα βάλω και κυβερικό φουστάνι [δίχως μέση]--

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Και ούτε μαχαιράκι--

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Θα βάλω παντουφλάκι.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Δεν έπρεπε λοιπόν αυτές να ήν' εδώ παρούσες;

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Τι λες! που έπρεπε φτερά να κάνουν οι βρωμούσες!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα Αθηναίες είν' κι αυτές, όπως καθένας βλέπει,
που πάντα φτιάνουν κάθε τι την ώρα που δεν πρέπει.
Και δεν εφάνηκε καμμιά [να φθάσει στην Αθήνα,]
ούτ' από τις θαλασσινές, ούτ' απ' τη Σαλαμίνα.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Μα ξέρω πως πρωί-πρωί στα τρεχαντήρια μπήκανε
και στη στεριά διαβήκανε.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Και όμως ελογάριαζα πως πειό μπροστά θα φθάσουν
των Αχαρνών τα θηλυκά--μα να, θα μας το σκάσουν.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Αλλά η Θεαγέναινα, για να'ρθει εδώ τρεχάτη,
πήγε και συμβουλευθήκε τη νύχτα την Εκάτη.
Μα να που φθάνουν μερικές... να κι άλλες που κινάνε.
Ού, ού ! κι αυτές ποιες να'νε;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Α, είν' απ' τον Ανάγυρο [όλα αυτά τα πλήθη.]

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Θαρρώ πως ο ανάγυρος στ' αλήθεια εκινήθη.

(Εισέρχεται η Μυρρίνη, Λαμπιτώ και πολλαί γυναίκες)

ΣΚΗΝΗ Β΄

{Αι Ανωτέρω, Μυρρίνη, Λαμπιτώ και τινες Γυναίκες μετ' ολίγον.}

ΜΥΡΡΙΝΗ

Μήπως [και στο συνέδριο, που θέλησες να γίνη,]

οι τελευταίες φθάσαμε; Για δε μιλάς;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μυρρίνη,
βέβαια το εγκώμιο δεν θα σου πλέξω τώρα,
που για σπουδαία πρόκειται και μου' ρθες τέτοιαν ώρα.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Εγύρευα τη ζώνη μου
μεσ' στο σκοτάδι μόνη μου.
Μ' αν ήνε τόσο σοβαρό, που λες, το πράμα εκείνο,
πες το σ' εμάς που ήλθαμε.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αλλά θα περιμένω
και τις γυναίκες, που θα ρθουν για την αυτήν αιτία,
από την Πελοπόννησο κι από τη Βοιωτία.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Α, μάλιστα· όσο γι' αυτό...
Να που 'ρχεται κ' η Λαμπιτώ.

(Εισέρχεται η Λαμπιτώ)

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Καλώς τη Σπαρτιάτισσα τη Λαμπιτώ! τι χρώμα!
πώ'χεις, γλυκειά μου! τι γερό και σιδερένιο σώμα!
τι ωμορφιά! που φαίνεται [και λάμπει εδώ και πέρα!]
Και τάυρο θα μπορούσες συ να πνίξης καμμιά μέρα!

ΛΑΜΠΙΤΩ

Μα τους θεούς, είνε γερό αυτό το σώμα όλο μου.
Γυμνάζομαι ως που χτυπούν κ' οι φτέρνες μου στον κώλο μου.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ (ψηλαφούσα τα στήθη της Λαμπιτούς)

[Στάσου λιγάκι, στάσου...]
Και τι ωραία που' ν' αυτά, φιλιτάτη, τα βυζιά σου.

ΛΑΜΠΙΤΩ

Σας βλέπω που ξαμώνετε τα χέρια να με ψάξετε,
λες κ' είμαι κάποιο σφάγιο [και ήρθα να με σφάξετε.]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Και η κοπέλλα από δω ποια είνε;

ΛΑΜΠΙΤΩ

Μα τον Δία,
είνε κι αυτή αρχόντισσα από τη Βοιωτία--
που έρχεται για λόγου σας.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Λοιπόν είμαι βεβαία,
ότι χωράφι εκλεκτό θα' χεις και συ, Θηβαία.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ (θωπεύουσα την Θηβαίαν)

Εγώ νομίζω μάλιστα πως τούτο το καϊμένο,
θα τό' χη το χωράφι του και καλλιεργημένο.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Και το κορίτσι από δω ποιο είνε;

ΛΑΜΠΙΤΩ

Μα το Δία
είνε μια κόρη ωμορφη από την Κορινθία.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Σαν είν' από την Κόρινθο, θα' νε πολύ καλή,
και μάλιστα μου φαίνεται και λίγο παρδαλή.

ΛΑΜΠΙΤΩ

Ποιος έκαμε να 'ρθή εδώ ν' αράξει τούτος όλος
των γυναικών ο στόλος;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Εγώ.

ΛΑΜΠΙΤΩ

Για μίλησε λοιπόν με λόγια μετρημένα,
τι θέλεις από μένα;

ΜΥΡΡΙΝΗ

Πες μας λοιπόν, καϋμένη!

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Ναι, λέγε μας, τι τάχατε σπουδαίο σου συμβαίνει;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αμέσως τώρα θα το πω· μα θα ρωτήσω πρώτα,
και θ' απαντήσετε και εσείς.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Ό, τι κι αν θέλης ρώτα.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Σεις δεν επιθυμήσατε, μονάχες νύχτα-μέρα,
να έχετε των τέκνων σας κοντά σας τον πατέρα,
που λείπει για τον πόλεμο; γιατί καλά το ξέρω--
πως έφυγαν οι άνδρες σας.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Α! το δικό μου γέρο
στη Θράκη μου τον στείλανε, καϋμένη, να φυλάττη
τον στρατηγόν Ευκράτη! [6]

ΓΥΝΗ Α΄

Και το δικό μου φίλο
μήνες εφτά σωστούς-σωστούς τον έχουνε στην Πύλο.

ΛΑΜΠΙΤΩ

Και ο δικός μου βιαστικός καμμιά φορά αν έβγη
από τις τάξεις, μού 'ρχεται και δος του ξαναφεύγει.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Καλέ τι λες; από γαμιά
δεν έχει μείνη σπίθα μιά.

Αφ' ότου οι Μιλήσιοι μας έχουνε προδώση,
κ' εκόψαμε τη σχέση τους, δεν είδα ούτε τόση
μια οχταδάκτυλη ψωλή από πετσί φτιασμένη,
για πέτσινη παρηγοριά τουλάχιστο να μένη.
Θέλετε σεις λοιπόν μ' εμέ, αν τύχη κ' εύρω τρόπο,
να παύσουμε τον πόλεμο [που ρήμαξε τον τόπο;]

ΜΥΡΡΙΝΗ

Μα τις θεές, αν ήτανε ανάγκη να πουλήσω
και το πανωφοράκι μου, κι αυτό θα το θελήσω--
και θα το πιά αυθημερόν.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Κ' εγώ τι να σας πω;
και αν μου ήταν δυνατόν σα σφήκα να κοπώ
στα δυό, το 'να κομμάτι μου θα το παραχωρούσα.

ΛΑΜΠΙΤΩ

Στου Ταύγέτου την κορφή ν' ανέβω θα μπορούσα
κ' εγώ, αρκεί να ήξευρα μ' αυτό πως η ειρήνη
μπορούσε και να γίνη.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Να σας το κρύψω δεν μπορώ· κι ακούστε τι θα φτιάσουμε.
Αν θέλετε, γυναίκες μου, τους άνδρες ν' αναγκάσουμε
να κάμουν την ειρήνη,
η κάθε μιά στον άνδρα της να παύση να το δίνη.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Και πώς; για λέγε.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Έ λοιπόν τι λέτε; τους το φτιάνουμε;

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Κι αν πρέπει να πεθάνουμε,
να γίνη αυτό που λες.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Λοιπόν ν' αποκηρύξουμε τις ανδρικές ψωλές.
(Αι γυναίκες δεικνύουν δυσαρέσκειαν, άλλαι κλαίουν και άλλαι
διατίθενται να φύγουν.)
-Έ! σεις για πού το βάλατε; - Και σεις για πού το στρίψατε;
τι στραβομουτσουνιάσατε; τα μούτρα τι τα κρύψατε;
Τι άλλαξε το χρώμα σας κι αρχίσατε να κλαίτε;
αρνείσθε; ή το κάνετε; τι σκέπτεσθε; δεν λέτε;

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Αρνούμαι· δεν με μέλει.
Ά μπα, μπορεί ο πόλεμος να γίνετ' όσο θέλει.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ (στην Καλονίκη)

Αυτά λοιπόν περίμενα, βρε σφήκα, να μας πης;
Δεν ήσουν συ που έλεγες στα δυο να κοπή;

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Άλλαξε λόγια, άλλαξε! και στη φωτιάν απάνω
να περπατήσω αν αγαπάς, --για χάρη σου το κάνω·
κι αυτό, που λες, το προτιμώ,
παρά της πούτσας τον καΐμό,
γιατί δεν ξεύρω σαν κι αυτή τι άλλο θ' αποκτήσω.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ στη Μυρρίνη

Και συ τι λες;

ΜΥΡΡΙΝΗ

Μα... τη φωτιά κ' εγώ θα προτιμήσω.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ω γένος ξεκωλιάρικο! Δικαίως, μα τον Δία,
λένε πως βγαίνει από μας η κάθε τραγωδία.
Δεν ξέρουμ' άλλο τίποτα κ' εμείς [μικραί, μεγάλαι],
παρά ξεροκουνήματα και δος του μπάσε-βγάλε!
Μα κι αν η Σπαρτιάτισσα στο κόμμα μου θα μείνει,
μπορεί να κατορθώσουμε οι δυό μας την ειρήνη.
Δος μου λοιπόν την ψήφο σου.

ΛΑΜΠΙΤΩ

Εΐνε κακό πολύ
απ' της γυναίκας το πλευρό να λείπη κ' η ψωλή
και μόνη να κοιμάται.
Μα η ειρήνη μ' όλ' αυτά θαρρώ πως προτιμάται.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Εύγε σου, φιλενάδα!
είσαι γυναίκα πειό σωστή απ' όλες [στην Ελλάδα].

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Θαρρείς πως αν απέχουμε κι απ' τη δουλειάν εκείνη,
για τούτο--ό μη γένοιτο!--θα κάμουν την ειρήνη;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα τις θεές, είν' αρκετό. Αν κάτσουμε κλεισμένες
μέσα στα σπίτια μας ημείς, καλοφτιασιδωμένες,
και στα ποκαμισάκια μας αυτά τ' αμοργινά[7]--
αφήσουμε τα σώματα να φαίνονται γυμνά
και το κουρέψουμε κι αυτό,--οι άνδρες θα λυσσάξουν
απ' την επιθυμία τους να ρθούν να μας τη σάξουν·
κι όταν θα ιδούν η κάθε μιά ότι γι' αυτούς δεν τώχει,
τότε να ιδής τον πόλεμο τον παύουνε, ή όχι;

ΛΑΜΠΙΤΩ

Το ίδιο κι ο Μενέλαος, σαν είδε την Ελένη
[στα στήθη γυμνωμένη]
και είδε το βυζί της,
επέταξε το ξίφος του [κ' εκόλλησε μαζί της.]

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

[Για σιάσου τώρα, βρε κουτή:]
κι αν μας αφήσουνε κι αυτοί;
έ, τότε τι γινόμαστε;[8]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

κι αν η γυναίκα δεν δεχθή τα δόντια της να δείξη,
ο άνδρας δεν ευφραίνεται.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Έ τότε το δεχόμεθα, σαν εύκολο μας φαίνεται.

ΛΑΜΠΙΤΩ

Όσο για μας, θα πείσουμε τους άνδρας μας να γίνη
ειλικρινής ειρήνη·
αλλά αυτός ο παλαβός λαός των Αθηναίων,
πώς θα πεισθεί τον πόλεμο να μη γυρεύη πλέον;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Για τούτο μη σε μέλη,
κ' εμείς τον καταφέρνουμε να μη τον ξαναθέλη.

ΛΑΜΠΙΤΩ

Για την ειρήνη ο λαός δεν κάνει ούτε βήμα,
ενόσω πλοία έχετε κι αμέτρητο το χρήμα,
απάνω στην Ακρόπολι.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Εφρόντισα για τούτο·
θα κυριεύσουμε κι αυτή και όλον της τον πλούτο·
θα παν' εμπρός οι πειό γρηές, κατά τη συμφωνία,
και τάχα με την πρόφασι να κάνουνε θυσία
θα πιάσουν την Ακρόπολι, ως που να μαζευθούμε

κ' ημείς, και τι θα κάνουμε εδώ να συσχεφθούμε.

ΛΑΜΠΙΤΩ

Όλα καλά όσα μας λες.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Έ Λαμπιτώ, και τώρα
γιατί δεν ορκιζόμαστε, μα χάνουμε την ώρα,
κ' έτσι τη συμφωνία μας ποτέ να μη χαλάσουμε;

ΛΑΜΠΙΤΩ

Πες μας λοιπόν του λόγου σου τον όρκο που θα πιάσουμε.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αλήθεια· πού 'ν' η δούλα μου; - Έ, πού κοιτάζεις; Βάλε
συ την ασπίδ' ανάποδα, και τα εντόσθια βγάλε.
του θύματος, [να κάνουμε τον όρκο].

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Λυσιστράτη,
ποιόν όρκο τάχα θα μας πεις να κάνουμε, φιλιτάτη;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ποιόν όρκο; Και ο ποιητής Αισχύλος το 'χει πη·
απάνω στην ασπίδα μας το θύμα θα κοπή.[9]

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Όχι, δεν είναι δυνατόν, όρκος για την ειρήνη
σε μια ασπίδα δηλαδή πολεμική να γίνη.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Και πώς θα ορκισθούμε;

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Έν' άλογο θα βρούμε
άσπρο, και τα εντόσθια η δούλα να του βγάλη.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Πού να το βρούμε τ' άλογο το άσπρο τώρα πάλι;[10]

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Και πώς λοιπόν η κάθε μιά τον όρκο της θα κάνη;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Θα σου το πω. Να πάρουμε κατάμαυρη λεκάνη,
ανάποδα τη βάζουμε
κ' ένα σταμνί από κρασί της θάσου θυσιάζουμε,
κι όρκο σ' αυτό θα δώσουμε--
(εμφαντικώς)
πως δεν θα το νερώσουμε!...[11]

ΛΑΜΠΙΤΩ

Ωχ, ωχ! τον όρκο σου αυτόν
κ' επαίνους να του ψάλουμε δεν είναι δυνατόν.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Λοιπόν ας τρέξη μέσα μιά ένα σταμνί να φέρη
και μια λεκάνη.

(Εξέρχεται μια Γυνή και εισέρχεται φέρουσα λήκυθον και κύλικα).

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Τι σταμνί, όπου δεν έχει ταίρι!
(Λαμβάνει την λήκυθον)

Τι γλύκα που θα αισθανθή αυτή που θα την πιάση
και, κλουκ, θα την αδειάση.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Άφησε κάτω το σταμνί, και πιασ' εδώ μπροστά μου! [12]
(Η Καλονίκη θέτει την χείρα επί της Λυσιστράτης καταλλήλως)
(Η Λυσιστράτη επισήμως):
-Πειθώ! Βασίλισσά μου!
-και συ, ώ στάμνα του γλεντιού! δέξου την ικεσία
των γυναικών με εύνοια, και τούτη τη θυσία.

(Χύνει εις την λεκάνην οίνον)

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Τι αίμα κατακόκκινο! για ιδές πως λαμπυρίζει!

ΛΑΜΠΙΤΩ

Αλήθεια, μα τον Κάστορα, και τι γλυκά μυρίζει!

ΜΥΡΡΙΝΗ

Αφήστε με, γυναίκες μου, πρώτη να μπω στη μέση
να ορκισθώ!

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Όχι ποτέ, ο κλήρος σου πριν πέση.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Έ, Λαμπιτώ! στη στάμνα μας απλώστε το χέρι,
κι ας έβγη μια για όλες σας τον όρκο να προφέρη,
όπως εγώ θα τον ειπώ· και σεις θα ορκισθήτε
τον όρκο που θα δώσουμε πως δεν θα παραβήτε.
(Υπαγορεύει τον όρκον)
Δεν θα βρεθή ούτε γαμιάς, ούτε κι ο άνδρας μου έστω--

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Δεν θα βρεθή ούτε γαμιάς, ούτε κι ο άνδρας μου έστω--

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

που καυλωμένος θα μου ρθη μεσ' στο κρεβάτι--

(Η Καλονίκη διστάζει. Η Λυσιστράτη επιτακτικώς:)

--Πες το!

ΚΑΛΟΝΙΚΗ13

Που καυλωμένος θα μου ρθη απάνω στο κρεβάτι.
(μετά τρόμου)
Μου κόπηκαν τα γόνατα, καύμενη Λυσιστράτη!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Και μεσ' στο σπίτι θα περνώ χωρίς ανδρός παιγνίδια--

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Και μεσ' στο σπίτι θα περνώ χωρίς ανδρός παιγνίδια--

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Με κίτρινα φορέματα και χίλια δυό στολίδια--

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Με κίτρινα φορέματα και χίλια δυό στολίδια--

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Που να λυσσάξη ο άνδρας μου να κοιμηθή μαζύ μου--

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Που να λυσάξη ο άνδρας μου να κοιμηθή μαζί μου--

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα δεν θα τον δεχθώ ποτέ και με τη θέλησί μου--

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Μα δεν θα τον δεχθώ ποτέ και με τη θέλησί μου--

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Κι αν θέλη και με το στανιό εκείνος να με πιάνη--

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Κι αν θέλη και με το στανιό εκείνος να με πιάνη--

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Όσο μπορώ χειρότερα θ' αφήνω να την κάνη.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Όσο μπορώ χειρότερα θ' αφήνω να την κάνη.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Τις Περσικές [παντούφλες μου μέρες, βδομάδες, μήνες,] [14]
προς το ταβάνι δεν θα ιδή ποτέ του σηκωμένες.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Τις Περσικές [παντούφλες μου μέρες, βδομάδες, μήνες]
προς το ταβάνι δεν θα ιδή ποτέ του σηκωμένες.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ούτε θα τουρλωθώ ποτέ, καθώς οι λιονταρίνες [15]
που είν' απάνω στου τυριού τους τρίφτες [σκαλισμένες.]

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Ούτε θα τουρλωθώ ποτέ, καθώς οι λιονταρίνες
που είν' απάνω στου τυριού τους τρίφτες [σκαλισμένες.]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Πίν' απ' το κρασί αυτό
και τον όρκο τον κρατώ.
(πίνει)

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

(παρατηρούσα την Λυσιστράτην πίνουσαν)
Πίν' απ' το κρασί αυτό
και τον όρκο τον κρατώ.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Και στον όρκ' όποια δεν μείνη
το κρασί νερό να γίνη.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Και στον όρκ' όποια δεν μείνη
το κρασί νερό να γίνη.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ (προς τας λοιπάς)

Ορκίζεσθε λοιπόν και σεις για όλα;

ΜΥΡΡΙΝΗ

Μα τον Δία!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Φέρε λοιπόν να πιώ εγώ, ν' αρχίσω τη θυσία.

(Λαμβάνει την λήκυθον και ετοιμάζεται να πίνη).

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Ε, ε, πού πας, φιλιτάτη μου; θέλω μερίδα ίση.
Α, πρέπει η φιλία μας από δω δα ν' αρχίση.

(Ακούεται θόρυβος μακρόθεν. Η Λυσιστράτη αφήνει την λήκυθον, ενώ η Καλονίκη σπεύδει, την λαμβάνει και πίνει).

ΛΑΜΠΙΤΩ

Καλέ, ακούσατε φωνές, γυναίκες μου, και θρήνο;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ (παρατηρούσα εκ του παραθύρου.)

Ησύχασ', είν' εκείνο--

που είχα πη προτιήτερα· οι πειό γρηές εφθάσανε,
και πήγαν στην Ακρόπολι και το ναό επιάσανε.

-Συ, Λαμπιτώ, τράβα λοιπόν στη Σπάρτη να φροντίσης
όσα εσυμφωνήσαμε να πραγματοποιήσης,
τις άλλες δε Λακώνισσες όμηρους θα κρατήσουμε·
ημείς δε στην Ακρόπολι και τις λοιπές θα κλείσουμε
κ' εκεί θ' αμπαρωθούμε.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Καλά· για να σου πούμε:

Κι οι άνδρες [απ' την πόλι]

αν έλθουν εναντίον μας και εκστρατεύσουν όλοι;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Λίγο με μέλει πειά γι' αυτούς· φωτιά δεν θα 'χουν τόση
ούτε φοβέρες αρκετές, ώστε να κατορθώση--

η βία, τόσο εύκολα τις πόρτες μας ν' ανοίξουν,
εάν δεν αποδείξουν

ότι τους όρους τους λαμπρούς, που οι γυναίκες θέσανε,
αυτοί τους εκτελέσανε.

ΚΑΛΟΝΙΚΗ

Μα τη θεά! και βέβαια· κι αν δεν τα βρούνε σκούρα,
δειλή να ειπούν την κάθε μιά και παληοπατσαβούρα!

(Απέρχονται πάσαι, ενώ η Καλονίκη φεύγουσα τελευταία κενώνει ταυτοχρόνως το υπόλοιπον της ληκύθου).

ΑΥΛΑΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

{Η σκηνή παριστά την προς τα Προπύλαια πλευράν της Ακροπόλεως,
άνωθεν της οποίας φαίνονται τα τείχη. Εισέρχεται ο χορός των
Γερόντων, κρατούντων επ' ώμου κλάδους ξηρούς δένδρων και
ανερχομένων το ύψωμα μετά κόπου. Ο κορυφαίος του Χορού κρατεί
και πύραυνον εις τας χείρας με άνθρακας ανημμένους.}

ΣΚΗΝΗ Α΄

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Τράβα, Δράκη, εμπρός με θάρρος,

κι αν τον ώμο σου τσακίζη της χλωρής εληγής το βάρος·
συφορές ο βίος έχει

που κανείς δεν τις παντέχει.

Ω Στυρμόδωρε! [16] ποιος τάχα ήθελε στο νου του βάλη,
πως θ' ακούση τις γυναίκες, --που' νε συφορά μεγάλη

του σπιτιού και φανερή,
και τις βόσκουμε οι μωροί,--
την Ακρόπολι να πιάσουν, και το άγαλμα ν' αρπάξουν
της θεάς, και με τ' αμπάρια τα προπύλαια να φράξουν;
Πάμε γρήγορα απάνω, ω Φιλούργε, ν' ανεβούμε,
και να βάλουμε' ένα γύρω όλα τούτα που κρατούμε,--
τα κλαδιά απ' την εληά,
κι όσες θέλησαν να φτειάσουν τούτη τη βρωμοδουλειά,
μιά φωτιά ν' ανάψουμ' όλοι, σύμφωνοι και με μιά γνώμη,
και με τούτα μας τα χέρια να τις κάψουμεν ακόμη,
και του Λύκωνος[17] πεό πρώτη τη γυναίκα. Όσο ζω,
μα τη Δήμητρα! δεν πρέπει να με πάρουν για χαζό.
Ουτ' αυτός ο Κλεομένης[18] που την είχε καταλάβη,
έφυγ' από τούτην δίχως και κακή ποινή να λάβη·
αλλά μολονότι Λάκων, παλληκάρι στην εντέλεια,
βγήκε και με δίχως όπλα και με φόρεμα κουρέλια,
λερωμένος και βρωμιάρης, κ' έξη χρόνια να λουσθή,
και χωρίς να κουρευθή.

Τού 'στησαν πολιορία και τον έσφιξαν αυτού
δεκαφτά γραμμές στρατού,
που τις νύχτες εκοιμάτο
στα Προπύλαι' από κάτω.
Τώρα που 'μ' εδώ και πάλι,
στις εχθρές του Ευριπίδη[19] κι όλων των θεών, μεγάλη
τιμωρία να τους δώσω,
τάχα δεν θα κατορθώσω;
Μήπως και στο Μαραθώνα

τρόπαιό μου δεν υπάρχει [που θα μείνη στον αιώνα;]
Αλλ' αυτό το μέρος μένει απ' το δρόμο ως εκεί--
τούτος ο ανηφοράκης,--κι ας τραβούμε βιαστικοί.
Και το φόρτωμα καθέννας εις την ράχη ας το πάρη
μονομιάς, χωρίς σαμάρι·
μολονότι αυτά τα ξύλα [απ' το βάρος κι απ' το δρόμο]
μου τσακίσανε τον ώμο.

Μα τώρα όμως πρέπει να βαδίσουμε,
και τη φωτιά μας πρέπει να φυσήσουμε,
μη τύχη και μας σβύση και τη χάσουμε,
όταν στου δρόμου την κορφή θα φθάσουμε.
(φυσά εις το πύραυνον)

Φυ! φυ!

Πω, πω! καπνός, [βρε αδελφοί!]

Ω Ηρακλή μου! ο καπνός που απ' τη χύτρα βγαίνει,
δαγκώνει μεσ' στα μάτια μου σα σκύλλα λυσσασμένη.

Εγώ δεν αμφιβάλλω

πως απ' τη Λήμνο η φωτιά[20] θα είνε δίχως άλλο,
[κι αν την πολυφυσήσω
μα τους θεούς, σαν τους Λημνιούς τσιμπλής θα καταντήσω.]
Αλλοιώς δεν θα μου δάγκωνε στο κέθε φύσημά μου
τα δυό τσιμπλόμματά μου.

Τρέχα συ λοιπόν, ω Λάχη, στην Ακρόπολι επίσης
τη θεά να βοηθήσης,
γιατί τώρ' αν την αφήσης,
δεν ξανάχεις ευκαιρία, για να την υπερασπίσης.
(φυσά εκ νέου εις το πύραυνον).

Φυ! φυ!

πω, πω, καπνός, [βρε αδελφοί!]

Τουτ' η φωτιά να ζη και να μη σβύνη,
κάποιου θεού βοηθάει καλωσύνη.

Τι λέτε: πειό καλά δεν θα τα φτιάναμε,
εδώ τα δυο τα ξύλα αν τα βάναμε,
κι αφού στη χύτρα το δαυλό αφήσουμε,
με τη φωτιά τη θύρα να κτυπήσουμε;

Κι αν όταν τις καλέσουμε τ' αμπάρια δεν ανοίγουν,
καίμε τις πόρτες γρήγορα και οι καπνοί τις πνίγουν.

Κάτω λοιπόν το φόρτωμά μου.
Ποιος τάχ' από τους στρατηγούς τους δυστυχείς της Σάμου[21]
τα ξύλα θα συλλάβη αυτά;--Μωρέ καπνός! βάι-βάι!....

(Αποθέτουν τα ξύλα εντός του παρασκηνίου, ένθα αποσύρονται
οι λοιποί, πλην του Κορυφαίου κρατούντος το πύραυλον,
και ετέρου κρατούντος δαυλόν).

Το σπάσιμο της ράχης μου ετέλειωσε και πάει.
Και τώρα, χύτρα! χρέος σου το έργο σου ν' αρχίσης
και άναψε τα κάρβουνα.--Φέρε και συ επίσης
τον αναμμένο το δαυλό!

(Λαμβάνει τον ανημμένον δαυλόν και επικαλείται:)

Ω Νίκη! σε παρακαλώ
κατά των γυναικών αυτών, που κλείσθηκαν στα τείχη,
η νίκη μου κι ο θρίαμβος βοήθει να πιτύχη!

(Απέρχεται μετά του χορού εις τα παρασκήνια. Εισέρχεται
αριστερόθεν ο Χορός των Γυναικών).

ΣΚΗΝΗ Β΄

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Γυναίκες ρίχτε μιά ματιά·
βλέπω μιά φλόγα και καπνό, σαν να 'ρχεται από φωτιά.

(Παρατηρούν προς το μέρος της Ακροπόλεως).

Όλες γρήγορα τρεχάτε! πέτα, πέτα Νικοδίκη
πριν να κάψουν την Καλύκη--
και την Κρίτυλλα οι φλόγες,--από νόμους φοβερούς
κι από γέρους βρωμερούς.
Αλλά φοβάμαι τώρα
μήπως αργά εφθάσαμε και χάσαμε την ώρα.
Να 'ρθω στη βρύσι για νερό πρωί-πρωί σηκώθηκα
κ' εσπρώχθηκα και χώθηκα--
στο θόρυβο που κάνανε οι στάμνες και οι δούλες,
που έχουνε στα πρόσωπα ζωγραφισμένες βούλλες.[22]
Αρπάζω το σταμνί λοιπόν μη χάσω τον καιρό
και φέρνω το νερό
βοήθεια να κάνω--
σ' αυτές τις συνδημότιδες που καίοντ' [εκεί πάνω.]
Μου 'παν πως μερικοί, στραβοί από τα γερατεία,
εκάμαν' εκστρατεία,
και ξύλα τρία τάλαντα κουβάλησαν βερειά,
στων Προπυλαίων τη μεριά,
λες και νερό για λούσιμο γυρεύουν να ζεστάνουν,
κι ότι με λόγια τρομερά φρικτές φοβέρες κάνουν
τα παληογυναικάρια με τη φωτιά να ψήσουνε,
και κάρβουνο ν' αφήσουνε.
Είθε [αυτό που λένε
να μη γενή,] ούτε να ιδώ, θεά μου, να τις κάινε,
τον τόπο και τους Έλληνας να σώσουν μόνο εκείνες
απ' του πολέμου τα κακά κι απ' τις παραφροσύνες.
Για τούτο, ω Χρυσόλοφη, [23] [σ' αυτή τη σκέψη εφθάσανε]
και το ναό σου πιάσανε.
Αλλά, ω Τριτογένεια! [24] εάν φωτιά μεγάλη
[προφθάση κι] από κάτω του κανέννας άνδρας βάλη,
μ' εμάς να συμμαχήσης,
[και συ νερό να χύσης.]

(Εισέρχεται η Στατυλλίς καταδιωκομένη υπό τινος γέροντος, όστις την έχει συλλάβη εκ του ενδύματος. Ακολουθεί ο Χορός των Γερόντων και λαμβάνει θέσιν έναντι).

ΣΚΗΝΗ Γ΄

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ και ΣΤΡΑΤΥΛΛΙΣ – ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

ΣΤΡΑΤΥΛΛΙΣ

Βρε άφες με!

(Διαφεύγει των χειρών του Γέροντος και ενούται με τας λοιπάς του Χορού).

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Τι είν' εκεί;

Άνδρες κακοί!

Αυτά που κάνετε εσείς, όσ' είνε τιμημένοι και ευσεβείς δεν κάνουνε.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ποιος να το περιμένη αυτό το πράμα πως θα ιδή; Να, που 'χει ξεκινήση κι άλλο γυναικομάζωμα στις πόρτες να βοηθήση.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Τι; μας εφοβηθήκατε; ημείς [που τώρα βγήκαμε] πολλές σας εφανήκαμε; δεν είδατε ακόμα ούτε και το μυριοστόν απ' το δικό μας κόμμα.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Φαιδρία! πώς; θ' αφήσουμε αυτές με τέτοια γλώσσα να κοπανάνε τόσα; Δεν πρέπει να τις πιάσουμε και όλα τούτα τα ραβδιά στη ράχη τους να σπάσουμε;

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Και από μας η κάθε μιά θα βάλη κάτω τα σταμνιά, να μη μας εμποδίζουνε, και τότε διορθώνει αυτόν, που κατ' επάνω μας το χέρι του ξαμώνει.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ω, μα τον Δία! αν κανείς, με χαστουκιές γερές, τους τσάκιζε δυό-τρεις φορές, --όπως κι αυτού του Βούπαλου[25]-- τις δυό τους τις μασέλες, τώρα δεν θα 'χανε φωνή [να λένε τέτοιες τρέλλες!]

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Εδώ στεκόμαστε μπροστά, κι ας έρθη όποιος του βαστά· μα [θα σε κάμω εγώ να ειπής, πως] ούτε σκύλλα είδες να σ' έχη αρπάξη πειό γερά από τις δυό σου αρχίδες.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Αν ίσως δεν σωπάσης, το τελευταίο γήρας μου κακά θα δοκιμάσης.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Σαν θέλης παρ' τα μούτρα σου, την Στρατυλλίδα άγγιξε, [να ιδής πού πάει η κούτρα σου.]

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Τι θα μου κάνης, στις σβερκιές αν έλθω και σ' αρχίσω;

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Τ' άντερα και τα πλεμόνια σου με δαγκανιές θα χύσω.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Κανείς δεν είχε πειό σοφός από τον Ευριπίδη,
[που τις γυναίκες πάντοτε τις στρώνει στο βρισίδι].
γιατί ως σήμερα στη γη δεν είχε γεννημένα
πλάσματα αναιδέστερα [και πειό ξετσιπωμένα].

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Εμπρός Ροδίππη, τα σταμνιά, [μη χάνουμε καιρό].

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Γιατί, θεοκατάρατες! εφέρατε νερό;

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Γιατί, μωρέ φοφήμι συ, ήλθες φωτιά ν' ανάψης;
το σώμα σου θα κάψης;

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ήλθα ν' ανάψω τη φωτιά τις φίλες σου να ψήσω.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Έ, ήλθα τη φωτιά κ' εγώ με το νερό να σβύσω.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Θα ρίψης στη φωτιά νερά;

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Θα σι' αποδείξω μια χαρά.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Σε ξεροπήνω στη στιγμή με το δαδί που φέρω.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Αν ήσαι βρώμιος κι άπλυτος λουτρό θα σου προσφέρω.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Θα κάμης συ λουτρό σ' εμέ, μωρή βρωμοσουπιά;

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Θα 'ν' και λουτρό του γάμου σου.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ακούς ξεδιαντροπιά!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Μα είμ' εγώ ελεύθερη.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Κ' εγώ θα στο βουλώσω
το στόμα σου, που τ' άφησες και τσαμπουνάει τόσο.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Αλλά στο δικαστήριο δεν θα 'χης πειιά δουλειά.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Μώρ' δεν της καίτε τα μαλλιά!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (κενώνουσι τας υδρίας των επί των Γερόντων).

Ο Αχελώος ποταμός το χρέος του ας κάνη!

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ωχ! ωχ! κακόμοιρος εγώ!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Μήπως ζεστό σου εφάνη;

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Βρε τι ζεστό! δεν παύεις πειιά; κατάλαβες τι κάνεις;

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Τι έκανα; σ' επότισα βλαστούς να ξαναβγάνης.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ ριγών

Ξεράθηκ' από τη νοτιιά

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Σαν άναψες και τη φωτιά,
τρέχα κοντά της να σταθής
και γρήγορα να ζεσταθής.

(Έρχεται ο Πρόβουλος ακολουθούμενος υπό τοξοτών κρατούντων
μοχλούς)

ΣΚΗΝΗ Δ΄

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ και οι ΑΝΩΤΕΡΩ και μετ' ολίγον ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Άναψε στις γυναίκες μας φωτιές το φαγοπότι,
τα όργια του Σαβάζιου[26] και του τυμπάνου οι κρότοι,
κι αυτός ο Αδωνιασμός[27] μέσα στο κάθε δώμα,
που άκουα τον ήχο του κι ως στη Βουλήν ακόμα.
Τη μέρα που ο Δημόστρατος[28] έλεγε, πως τα πλοία
δεν πρέπει να κινήσουν να παν στη Σικελία,
εχόρευε η γυναίκα [του στο σπίτι κ' εγλεντούσε]
και, άου-άου! τον Άδωνι κι αυτή μοιρολογούσε!
Στα όπλα αυτός Ζακυθινούς ζητούσε να καλέση,
και η γυναίκα του σιουππί στην κάμερα είχε πέση
και κλαίοντας τον Άδωνι· κι ο Χολοζύγης[29] πάλι
έβαζε πειό μεγάλη
φωνή, ο σιχαμένος
και θεοσκοτώμένος!

Νά τ' ατιμοκαμώματα που φτιάνουν κάθε μέρα!

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Κι αν μάθαινες την προσβολή και τούτην εδώ πέρα!
Αφού καλά μας βρίσανε, τις στάμνες τους επιάσανε
κι απάνω μας αδειάσανε,
και τώρα να, τα ρούχα μας κουνάμε τα βρεμένα,
σαν να 'ν' κατουρημένα.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Μα το θεό της θάλασσας! δικαίως τα παθαίνουμε,
αφού εμείς οι ίδιοι στα γλέντια τις μαθαίνουμε,
και τις βοηθούμε σ' όλες τους τις πονηριές που κάνουν,
τέτοιες ιδέες βέβαια θα ιδούμε να μας βγάνουν.
Αφού εμείς οι [ίδιοι πηγαίνουμε τρεχάτοι]
μέσα στα εργοστάσια και λέμε στον εργάτη:
Τη νύχτα που η γυναίκα μου εχόρευε με βιάσι,
από το περιδέραιον όπου της είχες φτιάση,
ω χρυσοχόε, γλίστρησε και βγήκε το κεφάλι

από την τρύπα πάλι.

Στη Σαλαμίνα σήμερα θα πεταχθώ με βία·
γι' αυτό λοιπόν του λόγου σου, αν εύρης ευκαιρία,
πέρνα το βράδυ από κει, κι όπως μπορείς να κάνης,
μα το κεφάλι στερεά στην τρύπα να το βάνης.
Ο άλλος πάλι τρέχοντας τον παπουτσή γυρεύει,
--που 'νε παιδί, μα 'χει ψωλή που δεν σου χωρατεύει--
και λέει: - Της γυναίκας μου το πόδι, το πληγώνει,
στο τρυφερό της δάκτυλο απάνω, στο κορδόνι·
το μεσημέρι κόπιασε στο σπίτι να στο δείξη,
και τέντωσέ το γρήγορα, όσο μπορεί ν' ανοίξη.
Μα να τ' αποτελέσματα όλων αυτών. Και τώρα
που κωπηλάτες γύρισα κ' εμάζεψα στη χώρα,
και πρέπει να 'χω χρήματα, μαζεύθηκαν οι φίλες
και μου 'κλεισαν τις πύλες!
Αλλά δεν είν' αυτό δουλειά
να στέκωμαι σαν κούτσουρο [και με χωρίς μιλιά!]
Φερ' τους μοχλούς εσύ εδώ, και θα τιμωρηθούν πολύ
γι' αυτήν την προσβολή.

(Προς Τοξότην καρτούντα μοχλόν).

- Τι χάσκεις, κακορροίζικε, εκείθε τι χαζεύεις
χωρίς να κάνης τίποτα; το καπηλειό γυρεύεις;
Γιατί δεν πάτε τους μοχλούς στις πύλες να τους χώσετε
να τις ανασηκώσετε;
Εμπρός! και από δω κ' εγώ για βοηθός πηγαίνω.

(Ετοιμάζονται να θέσουν τους μοχλούς εις τας πύλας).

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ (εξερχομένη)

Τις πύλες μη σηκώνετε, και μοναχή μου βγαίνω.
Για τους μοχλούς που φέρνετε, δεν είν' ανάγκη τόση,
ανάγκη μόνον έχετε από μυαλό και γνώσι,
[όπου σας λείπει ακόμα.]

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Μπα! σ' είσαι μωρή βρώμα!
- Πού είνε ο τοξότης μου! τρέξε και σύλλαβέ τη
και πισθαγκώνιασέ τη!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα τη θεά την Άρτεμι! αν ίσως και τολμήση
και με το δακτυλάκι του μονάχα να μ' εγγίση,
θα κλάψη πολύ γρήγορα, κι ας είνε κ' εξουσία.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Βρε συ, την εφοβήθηκες; - Δεν πάτε με τη βία
κ' οι δυό να την αρπάξετε, - ένας από τη μέση,
κι ο άλλος να την δέση;

ΓΥΝΗ Α' (εμφανιζομένη πλησίον της Λυσιστράτης)

Αν βάλης, μα την Πάνδροσο, χέρι σ' αυτήν απάνω,
θα πάθης τσαλαπάτημα ευθύς, που θα σε κάνω
και θα χεσθής απάνω σου.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Α έτσι; τώρα στάσου,
κι αυτό το χέσιμο, που λες, θα πάθ' η αφεντιά σου.
Πού 'ν' ο τοξότης; - Δέσε την προτήτερ' απ' τις άλλες
αυτήν, που τις παλληκαριές μας κάνει τις μεγάλες.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αν κάνης, μα την Άρτεμι, και δάκτυλο ν' απλώσης,

σου κάνω τις μασσέλες σου στο μούσκιο να τις χώσης.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Μα τέλος πάντων τ' είν' αυτά; – Πού 'ν' ο τοξότης; Πίσω!
κι αυτήν την καταβόθρα σας εγώ θα σας την κλείσω!

ΓΥΝΗ Α΄

Να την εγγίσης μοναχά μοίρα κακήν αν είχες,
κ' ευθύς σε σουρομάδησα απ' όλες σου τις τρίχες.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Αλλοίμονό μου, ο δύστυχος! και ο τοξότης πάει.
Τους άνδρας είναι δυνατόν γυναίκα να νικάη;
(Προς τους λοιπούς τοξότας).
Σκύθαι! εμπρός! όλοι μαζί! χτυπήσατ' ενωμένοι!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα τις θεές! να ξέρετε πως είν' εδώ κλεισμένοι
τέσσαρες λόχοι γυναικών, που κάθε μια τα 'χει
ακονισμένα κ' έτοιμα τα όπλα της για μάχη.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Τα χέρια τους πισθάγκωνα δέσεται' αμέσως Σκύθαι!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ε, σεις! γυναίκες σύμμαχοι! εβγήτε από κείθε!
αυγολαχανοφασουλομανάβισσες! [τρεχάτε!]
Σκορσοχατζηξενοδοχοφουρνάρισσες! [ελάτε!]
δεν θα μαλλιοτραβήσετε;...
και δεν θα κοπανίσετε;
δεν θα καταξεσχίσετε;...
και δεν θα σκυλλοβρίσετε;...
δεν θα ξετσιπωθήτε;

(Αι γυναίκες εξορμώσιν εκτός των τειχών και συμπλέκονται
με τους Τοξότας, οίτινες τρέπονται εις φυγήν. Η Λυσιστράτη
ηπιώτερον και θριαμβευτικώς προς τας γυναίκας:)

Αρκεί, αρκεί, σταθήτε!

Γυρίστε πίσω· στον εχθρό τα όπλα πάλι δότε.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Αλλοίμονο! τι συφορά μού πάθανε οι Τοξόται!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Τι νόμισες; με δουλικά λοιπόν πως πολεμάς,
ή με χωρίς παλληκαριά μας πέρασες εμάς;

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Πολλή, μα τον Απόλλωνα, και η παλληκαριά σας,
και μάλιστα σαν βρίσκεται και κάπελας κοντά σας.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Τι τόσα λόγια χάνεις,
και με τις όχεντρες αυτές κουβέντες τώρα πιάνεις,
Επίτροπε της χώρας;
Δεν ξέρεις πως μας κάνανε λουτρό προ λίγης ώρας
στα ρουχαλάκια μας, χωρίς και μ' αλυσσίβας σκόνη;

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (προς τον Χορόν Γερόντων)

Βρε κουτεντέ! το χέρι του δεν πρέπει αν σηκώνη
ο άνθρωπος αυθαίρετα στον άλλον κατ' επάνω·
σαν το σηκώσης, τούμπανα τα μάτια θα σου κάνω.
Κακό δεν κάνω κανενός· φρόνιμα θα καθήσω,
σαν κοριτσάκι· ούτε κλωνί αχύρου θα κινήσω, --
ενόσω δεν θελήση

κανείς, σαν τη σφηγκοφωλιά να ρθή να μ' ερεθίση.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ω Ζευ! έχουμε τάχα χρεία,
από αυτά τα κνώδαλα τ' αχρεία;

(Στον Πρόβουλο)

Κανείς να υποφέρη δεν μπορεί
αυτό το πράμα το βαρύ.

Λοιπόν να εξετάσουμε τι φτιάσανε,
γιτι' ήλθανε το φρούριο του Κραναού[30] κ' επιάσανε,
την άβατη Ακρόπολι, την πέτρα τη μεγάλη
και τον ναό τον Ιερό. Εξέτασε και πάλι--
και μη πεισθής,
κι όλα τα μέσα που μπορείς, να μεταχειρισθείς.
Γιατί ντροπή θα πάθουμε,
εάν δεν εξετάσουμε τι τρέχει και δεν μάθουμε.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Και, μα το Δία, βέβαια· σεις πρώτες θα μου πήτε
τι τάχα στην Ακρόπολι γυρεύατε να μπήτε
και με μοχλούς την κλείσατε;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Το χρήμα να κρατήσουμε
σωστό, να μην αφήσουμε
για χρήματα στον πόλεμο το αίμα σας να χύνετε.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Θαρρείτε για τα χρήματα ο πόλεμος πως γίνεται;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Και γι' άλλους λόγους γίνεται αυτό το ανακάτωμα:
Για να μπορεί ο Πείσανδρος,[31] και όλα τ' άλλα άτομα
που την αρχήν βυζαίνουνε, να βρίσκουν ευκαιρίες
για κλέψιμο, ανοίγοντες στον τόπο φασαρίες.
Ας κάμουν ό, τι θέλουνε και ό, τι τους αρέσει·
να βγάλη χρήμα από δω κανείς δεν θα μπορέση.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Και τι θα κάμης;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Το ρωτάς; τι άλλο δα θα πράξουμε,
παρά να το φυλάξουμε;

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Ευ φύλακας στις πόλεως τα χρήματα θα γίνης;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μπα! δύσκολο το κρίνεις;
Μήπως εμείς δεν είμαστε και φύλακες συνάμα
για του σπιτιού τα χρήματα;

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Δεν είν' το ίδιο πράμα.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Δεν είν' το ίδιο πράμα;

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Ναι, μ' αυτό θα πολεμήσουμε.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα και γι' αυτό τον πόλεμο να γίνη δεν θ' αφήσουμε.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Την πόλι πώς θα σώσουμε;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Εμείς θα σας γλυτώσουμε.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Σεις, λέει;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Βέβαια εμείς.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Σαν δύσκολο πολύ.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα κι αν δεν θέλεις, θα σωθής.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Η γλώσσα σου μιλεί
πολύ κακά.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αγανακτείς; μα θα το κατορθώσουμε.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Άδικο, μα τη Δήμητρα!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Α, πρέπει να σας σώσουμε.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Κι αν ίσως δεν θελήσω;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Να κ' ένας λόγος πλειότερος το ζήτημα να λύσω.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Αλλά κι αν πρέπ' ειρήνη
πόλεμος να γίνη,
πώς βγήκατε τη γνώμη σας να δώσετε στη χώρα;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Θα σου τα πούμε τώρα.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Θα κλάψης· λέγε γρήγορα.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Άκου λοιπόν και σιάσου,
και μη μας τα παρακουνάς μπροστά μας τα ξερά σου.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Να τα κρατήσω δεν μπορώ· με πιάνουνε κ' εξάψεις
απ' το θυμό μου.

Α΄ ΓΥΝΗ

Ε, λοιπόν περισσότερο θα κλάψης.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ (προς την Α΄ Γυναίκα)

Πες το αυτό καλύτερα, γρηά, στον εαυτό σου.

(Στη Λυσιστράτη)

Για έλα τώρα, λέγε μας εσύ το σχέδιό σου.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αυτό κ' εγώ έχω σκοπό,
το σχέδιό μου να σου ειπώ.
Εμείς αυτόν τον πόλεμο, [που τρώει την Ελλάδα],
πρώτες τον ανεχθήκαμε με τόση φρονιμάδα,
κι απ' τον καιρό που αρχίσατε,
ούτε και να γκρινιάσουμε καθόλου μας αφήσατε·
μα μολονότι είμαστε και δυσσχεσθημένες,
κ' εμέναμε κλεισμένες
στα σπίτια μας, πολλές φορές
σε υποθέσεις σοβαρές
να παίρνετε απόφασι πολύ κακή ακούσαμε.
Κατόπιν σας ρωτούσαμε--
με γέλιο και με λύπη μας μεσ' την ψυχή κορυφή:
- «Τι αποφάσισ' η Βουλή στη στήλη32 να γραφή
για την ειρήνη σήμερα;» - «Είν' αλλουνού δουλειά»
μου 'λεγε ο άνδρας μου. «Σκασμός!» Δεν έβγαζα μιλιά!

Α' ΓΥΝΗ

Α, να κρατήσω σιωπή ποτέ δεν θα μπορούσα.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Θα 'σκουζες, αν δεν σώπαινες.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Γι' αυτό κ' εγώ σιωπούσα.
Και όταν εμαθαίναμε που 'χατε ξαναβγάλη
απόφασι χειρότερη, ρωτούσαμε και πάλι:
-«Μα πώς τα καταφέρατε με τόση κουταμάρα;»
Κ' εκείνος, μ' ένα βλέμμα του που σ' έπιανε τρομάρα,
αν δεν καθήσω, μου 'λεγε, μονάχα με τη ρόκα μου
θα μού 'σπαζε την κόκα μου.
Ο πόλεμος είνε δουλειά και σκέψις ανδρική.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Ω, μα το Δία, στά λεγε καλά.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ακούς εκεί,
μου τά 'λεγε καλά!
πως τάχα--όταν σκέπτεσθε και σεις χωρίς μυαλά,
πρέπει να σας αφίνουμε
και γνώμες να μη δίνουμε;
και όταν μια φορά
στο δρόμο σας ακούσαμε να λέτε φανερά
πως άνδρας μεσ' στη χώρα
δεν απομένει τώρα,
κι ο άλλος είπε: «ναι, κανείς, μα το θεό»,--σκεφθήκαμε,
και οι γυναίκες γρήγορα μαζί εσυναχθήκαμε
και την Ελλάδα σήμερα να σώσουμ' είνε χρεία.
Πούθε θα περιμέναμε για νά 'ρθ' η σωτηρία;
Λοιπόν, αν ίσως σήμερα είν' και δικό σας θέλημα,
άνδρες, ν' ακούσετε αυτά τα λόγια τα ωφέλιμα,
κι όπως εκάναμε κ' εμείς το στόμα να βουλώσετε,
μπορούμε να σας σώσουμε.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Εσείς εμάς να σώσετε;
Βαρύς και ανυπόφορος ο λόγος οπού βγαίνει
από το στόμα σου.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Σκασμός!

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Μωρή καταραμένη!

Εσύ θα δώσης προσταγή σ' εμέ να σιωπήσω,
με τη μανδήλα που φορείς; Μπα! κάλλιο να μη ζήσω!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αν μ' ετούτο σ' εμποδίζω,
τη μανδήλα σου χαρίζω,
το κεφάλι σου να δένης,
να σιωπαίνης.

Να καλάθι, βαλ' το μπρος σου,
πάρε και την ρόκα ζώσου,
και κάθησε να τρως κουκκιά[33] και ξαίνε τα μαλλιά.
Α, τώρα είν' ο πόλεμος των γυναικών δουλειά!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Έλα, γυναίκες, κάθε μιά
αφήστε κάτω τα σταμνιά,
στις φίλες μας να ρθούμε
μαζύ τους να ενωθούμε.
Με δίχως κούρασι μπορώ
να μπαίνω πάντα στο χορό--

[χωρίς να πέφτω χάμου,]

κι ο κόπος δεν εκούρασε ποτέ τα γόνατά μου.

Θέλω να κάνω κάθε τι
που το προσιάζ' η αρετή,
[και να περάσω από κει]

μαζύ μ' αυτές να ενωθώ, που 'χουνε χάρι, λογική,
που έχει τόλμη κάθε μιά, κ' είνε σοφία όλη,
και αγαπάνε μ' αρετή και φρόνησι την πόλι.

Συ, που 'σαι μια γρηά γερή,
και σαν τσουκνίδα τσουχτερή,
να μη δειλιάσης, τράβα 'μπρός,
γιατ' είνε πρίμος ο καιρός.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Κι αν ο γλυκός ο έρωσ επιμένη--
κ' η Αφροδίτ' η Κυπρογεννημένη
πόθο μέσα στους κόρφους μας ν' ανάψη,
και τα μεριά μας με φωτιές να κάψη,
και αν τους άνδρες απ' την καύλα λειώση,
και σαν το ρόπαλο τούς την τεντώση,--
στους Έλληνας, θα μας ειπούν μιά μέρα
πολεμοταλύτερες πέρα ως πέρα!

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Πώς θα το καταφέρνατε και τούτο;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

[Μιά χαρά!]

Να παύσουνε στην αγορά
να βγαίνουν λυσσασμένοι
και πάντοτ' ωπλισμένοι.

ΓΥΝΗ Α΄

Ναι, μα της Πάφου τη θεά!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Κι άλλη δουλειά δεν έχουνε,
παρά σαν τους Κορύβαντας[34] στην αγορά να τρέχουνε,
κ' εκεί ν' ανακατώνουνε τα όπλα τα πολεμικά,
με χύτρες και λαχανικά!

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Κ' έτσι πρέπει, μα τον Δία!
Να, αυτό θα πη ανδρεία·

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Κι όμως είν' αστείο πράμα, να κρατή κανείς ασπίδες
με Γοργόνες, και να τρέχη ν' αγοράζη, τι;--μαρίδες!

ΓΥΝΗ Α΄

Μα το θεό, είδα κ' εγώ
καβάλλ' απάνω στ' άλογο σπουδαίον αρχηγό,
να βγάν' υπερηφάνως
το χάλκινό του κράνος
με τα μαλλιά τα μακρὰ,--
να βάλη μέσα έν' αυγό, π' αγόρασε από μιά γρηά!
Κ' ένα άλλο παλληκάρι,
που ήτανε σαν τον Τηρέα[35], με ασπίδα και κοντάρι,
κ' είχε 'ρθή από τη Θράκη, μιά γυναίκα απειλούσε,
οπού σύκα επουλούσε,
και της έχαφτ' ένα-ένα
όσα ήσαν γινωμένα.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Και πώς θα ήσθε δυνατές,
τις ταραχές όλες αυτές
όπου στις χώρες γίνονται, εσείς να καταπνίξετε;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Α, είναι τόσο εύκολο.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Μα πώς; να τ' αποδείξετε.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Σαν κλωστές, που όταν πέφτουν σε μιά μπερδεψιά κακή,
τις τραβούμε με τ' αδράχτια, μιά από 'δώ και μιά από 'κεί,
έτσι και τον πόλεμό σας θα διαλύσω τον μεγάλο,
στέλλνοντας αμέσως πρέσβεις στο 'να μέρος και στο άλλο.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Τι μας λέτε, βρε κουτές,
με μαλλιά και με κλωστές
και μ' αδράχτια σεις θαρρείτε
τέτοια πράγματα μεγάλα πώς να παύσετε μπορείτε;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αλλ' αν είχατε σεις γνώσι, κι από τούτα τα μαλλιά
μάθημα θα 'χατε πάρη για την κάθε σας δουλειά.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Πώς λοιπόν; για να το ιδούμε.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Όπως βάζουμε στην πλύσι
πρώτα-πρώτ' από τη βρώμα το μαλλί να καθαρίση,
έτσι έπρεπ' οι πολίται τα ραβδιά να πάρει' όλοι,
μοχθηρούς και ραδιούργους να πετάξετ' απ' την πόλι·
και αυτούς, που κάνουν πάντα μεταξύ τους μιά φατρία
και κολλούν στην εξουσία,
να τους ξύνετε, μαδώντας το [κακό τους] το κεφάλι·
έπειτα μεσ' στο καλάθι να τους ξάνει' όλους πάλι--
προς ωφέλεια της χώρας· να 'χειτ' ανακατωμένους
εκεί μέσα τους μετοίκους και τους φίλους σας τους ξένους·
αλλ' αν τύχη και κανένας στο δημόσιο χρωστά,

βάλτε τον κ' εκείνον μέσα [να μη μένη χωριστά].
Και οι πόλεις, μα το Δία, όπου είνε μέχρις ώρας
 άποικοι αυτής της χώρας,
να το ξέρετε πως είνε σαν κομμάτια χωρισμένα:
πάρετε κάθε κομμάτι, να τα κάμετ' όλα ένα.
Φτιάστε μιιά τρανή τουλούπα μ' όλ' αυτά τα μαζωμένα,
κ' έπειτα μ' αυτή του Δήμου να υπαίνετε τη χλαίνα.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Δεν είνε ανυπόφορο τέτοια μαλλιά να ξαίνουν
αυτές, οπού στον πόλεμο και μέρος δεν λαβαίνουν;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Και όμως, τρισκατάρατε! [στον πόλεμο δεν πάμε]
μα δίνουμε περισσότερο κι απ' το διπλό: - γεννάμε
 τα τέκνα ημείς πρώτες
 που πάνε στρατιώτες.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Μη μου θυμίζεις το κακό!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

 Δεν πρέπει να χαρούμε
λοιπόν κ' εμείς τα νηάτα μας; να ευχαριστηθούμε,
που σήμερα κοιμώμεθα μονάχες, εξ αιτίας
 αυτής της εκστρατείας;
Κι όσο για μας αφήστε το, [δεν μας πολυπειράζει].
μα κείνο, όπου το 'χουμε μεσ' στην καρδιά μαράζι,
είνε που τα κορίτσια μας ανύπανδρα γερνάνε.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Μήπως κ' οι άνδρες δεν γερνούν;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

 Μπα! λες το ίδιο να 'νε;
Ο άνδρας, επιστρέφοντας και γέρος απ' τη μάχη,
μπορεί λαμπρά να πανδρευθή και νηά γυναίκα να 'χει.
Μα της γυναίκας φεύγουνε τα νηάτα και η χάρι,
κι αν δεν προφθάση γρήγορα, κανείς δεν θα την πάρη,
 και κάθεσαι [στο ράφι]
για να ρωτάη από κει τη μοίρα, τι της γράφει!

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Αλλά γιατί, αφού μπορεί και γέρος να την πάρη,
οπού να του σηκώνεται ακόμα σαν στηλιάρι;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Συ, για πες μου τώρα: τάχα τι να μάθης περιμένεις
 που ακόμα δεν πεθαίνεις;
 Να σε θάψουν έχεις τόπο.
 [λοιπόν κάμε και τον κόπο]
και αγόρασε μιιά κάσσα, και για χάρι σου ως τόσο
τα μελομακάρουνά36 σου μοναχή θα σου ζυμώσω.
 Να κι αυτό για στέφανό σου.
 πάρε το και στεφανώσου.

(Του ρίπτει άνωθεν στέφανον)

ΓΥΝΗ Α' (ρίπτουσα ταινίας)

Να κι αυτά, δικό μου δώρο.

ΓΥΝΗ Β' (ρίπτουσα στέφανον)

Και στεφάνι θα σου βάλλω.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Πες μου, τι σου λείπει άλλο;
Και τι θέλεις [να σου πάρω;]
Τράβα γρήγορα στη βάρκα... [δεν ακούς, καλέ], το Χάρο;...
σε φωνάζει... σε προσμένει...
Δεν μπορεί να ξεκινήσει, [κ' είν' η βάρκα του δεμένη!]

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Δεν είνε πράμα φοβερό; [δεν είναν αιδία]
αυτά που σήμερα εδώ παθαίνω; Μα τον Δία,
θα πάω κ' οι επίτροποι για να μ' ιδούν οι άλλοι,
και να με καμαρώσουνε σ' αυτό το μαύρο χάλι!

(Φεύγει)

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ (κραυγάζουσα όπισθέν του)

Μη τύχη κ' εναντίον μας θα φτιάσης κατηγορία,
που τάχα σου το κρύψαμε το λείψανό σου χώρια; 37
Έννοια σου, σαν περάσουνε τρεις μέρες από σήμερα,
θα ρθούμε να σου κάνουμε πρωί-πρωί τα τρήμερα!

(Εισέρχεται)

ΣΚΗΝΗ Ε΄38

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ - ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ο ελεύθερος ο άνδρας να κοιμάται δεν του πρέπει.
Ας ξετάσουμε το πράμα· εις αυτό καθένας βλέπει
πως υπάρχει κάτι άλλο
πειό πολύ και πειό μεγάλο,
και μυρίζει τυραννία
σαν κ' εκείνη του Ιππία. [39]
Είνε φόβος μήπως ήλθαν Σπαρτιάτες στου Κλεισθένη [40]
κ' εκατάφεραν με δόλο κάθε μιά καταραμένη,
να κρατήσουνε το χρήμα, πού 'χουμε [και πολεμούμε]
και τη σύνταξι που ζούμε.
Είνε τρομερό να βγαίνουν συμβουλές να μας πουλάνε,
και για χάλκινες ασπίδες οι γυναίκες να μιλάνε,
και να μας συμφιλιώσουν με τους Λάκωνας ακόμα,
οπού έχουν τόση πίστι, όση κ' ένα λύκου στόμα.
[Δεν είν' αμφιβολία
πως] όλ' αυτά σκαρώσανε να φτιάσουν τυραννία.
Αλλά να γίνουν τύραννοι καιρό δεν θα τους δώσω,
και μέσα σε μυρτιάς κλαδιά το ξίφος μου θα χώσω, [41]
και θα σταθώ στην αγορά, και θα παραφυλάττω
εκεί στου Αριστογείτονος το άγαλμ' από κάτω.
Ε, τώρα τούτη τη γρηά μου 'ρχεται να την πιάσω,
και την παληομασέλλα της [με μιά γροθιά] να σπάσω.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Όταν καθένας από σας στο σπίτι του γυρίση,
θα τον ιδή κ' η μάνα του και δεν θα τον γνωρίση.
- Φίλες γρηές! αφήστε τα ετούτα που κρατείτε.
- Για το καλό της πόλεως μιλούμ' εμείς, πολίται·
και πρέπει, γιατί μ' έθρεψε με χάνια ζηλευτά,
και με λαμπρότητα πολλή. Από χρονών εφτά
κρατούσα [μιά χαρά]
μεσ' στις γιορτές της Αθηνάς τα βάζα τα ιερά· 42
στα δέκα χρόνια μ' έβαζαν και άλεθα [με χάρι]
το ιερό κριθάρι·
και την αρκούδα έκανα με φούστα κροκωτή

στης Βαυρωνίας[43] τη γιορτή·
και όταν πειά εγίνηκα μιιά ώμορφη κοπέλλα,
και το κανίστρι εκράτησα και σύκα μιιά τσαπέλλα.
Γι' αυτό λοιπόν πρέπει κ' εγώ να δώσω μιιά καλή
στην πόλι συμβουλή.

Κι αν η δική μου η ψυχή καλό στην πόλι θέλη,
κι αν έτυχε να γεννηθώ γυναίκα, μη σας μέλη,--
ούτε και αν τα πράματα, που έχουν χάλι τόσο,
εγώ θα διορθώσω.

Δίνω το μερδικό μου
στην πόλι, το δικό μου.

Με άνδρες πάντα κάθε μιιά το φόρο της προσφέρει·
δεν είσθε σεις για τίποτε, δυστυχημένοι γέροι!
παρά ξεκοκκαλίζετε τη σύνταξι που παίρνετε
απ' τον καιρό των Μηδικών, και τίποτε δεν φέρνετε
και κινδυνεύ' η χώρα

ολόκληρη, για χάρι σας, να παραλύση τώρα.

Έχεις κ' αιτία άλλη
για να γκρινιάζης πάλι;

Κύττα καλά, κακόμοιρε γιατί' αν με πιάσ' η τρέλλα,
με το σκληρό το τσόκαρο σου σπάζω τη μασέλλα

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ω! μ' αυτό που λένε πάλι
είνε μιιά βρισιιά μεγάλη!
κι όλο το κακό ανάβει
κι όλο πέφτουμε στα ίδια--
Ε! τα μέτρα του ας λάβη
κάθε άνδρας πάχει αρχίδια!
Ας πετάξουμε τας χλαίνας, -
κι όταν άνδρας είν' κανέννας
πρέπει ανδρίκια να μυρίζη,

και δεν πρέπει τυλιγμένος στα πανιά να τριγυρίζη.

Λοιπόν εμπρός, λυκόποδες! εμείς, που νέοι τότε,
πήγαμε στο Λειψύδιον[44] [κρυφά για συνωμόται,]
πρέπει να ξανανηώσουμε και τούτη τη φορά,

νέα να πάρουμε φτερά,
και τα γεράματά μας

μακράν να τα πετάξουμε από τα σώματά μας.

Γιατί αέρα τόσο
και μόνον αν τους δώσω,
μπορούν να βρούνε τον καιρό
να φτιάσουν κάτι τολμηρό:

μπορούν και πλοία μάλιστα στη θάλασσα να ρίξουν·

μπορούν και κατ' επάνω μας ακόμη να τραβήξουν,
να κάνουν ναυμαχία
σαν την Αρτεμισία.[45]

Κι αν [εύρουν ευκαιρία

μιιά μέρα να] το ρίξουνε και στην καβαλλαρία,--
το ξέγραψα το ιππικό·

γιατί το κάθε θηλυκό
έχει για την καβάλλα
κεφάλαια μεγάλα,

και δεν εγγλίστησε ποτέ να πέση στην τρεχάλα.

Δεν παίρνεις το παράδειγμα κι' από τις Αμαζόνες,
στη ζωγραφιά του Μύκωνος,[46] που πολεμάνε μόνες
καβάλλα κατά των ανδρών; Λοιπόν μη τις αφήσουμε,
και το λαιμό τους γρήγορα στο φάλαγγα[47] να κλείσουμε.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Μα τις δυό θεές! το αίμα κι' αν μ' ανάψη πειό πολύ,
θ' απολύσω τη χολή,
θα σου βγάλω μάτια, μύτες,
που να τρέχης να γυρεύης βοηθούς σου τους πολίτες.

-Κι από μας η κάθε μία το κορμί της τώρ' ας γδύσει,
γυναικίλες να μυρίση.
Κι' όποιος τώρα του βαστά,
ας ζυγώσει εδώ μπροστά,
να του δείξω εγώ, αν σκόρδα του λοιπού θα ξαναπάη
[για τον πόλεμο να πάη]
κι' αν θα φάη μαυροκούκκια [για να πάη να δικάζη
και να κάθεται στην έδρα δίχως να ξερονυστάζη.]
Μιά το στόμα σου μονάχα λέξιιν άσχημη να βγάνη,
και ο θυμός ευθύς με πιάνει,
που θα βγης απ' τον καυγά
όπως από το σκαθάρι κι ο αητός, - χωρίς αυγά! [48]
Μα κι αν στέκεσαι μπροστά μου, δεν με μέλει πειά για' αυτό,
όσο είν' η Λαμπιτώ,
κι όσο βρίσκεται εκεί
κ' η Θηβαία Ισμηνία, που 'νε κόρη ευγενική.
Κι αν σωστές φορές εφτά
μας ψηφίσης εναντίον, δεν περνούν σ' εμάς αυτά,
κακομοίρη, που γυρεύεις
σε γειτόνους και σε φίλους συφορές να μαγειρεύης.
Χθές ακόμη με τις άλλες στις Εκάτης τη γιορτή,
τούτη την αγαπητή
επροσκάλεσα κοπέλλα, που 'νε άμορφη και μέλι
και της Βοιωτίας χέλι.
Και δεν ήθελαν να στείλουν τις γυναίκες τους δω πέρα
από τα ψηφίσματά σου, [όπου βγάνεις κάθε μέρα.]
Πάυτε τα ψηφίσματά σας, πριν κανέννας σας αρπάξη
απ' τα γέρικά σας σκέληα, και το σβέρκο σάς τινάξη!

ΑΥΛΑΙΑ

ΜΕΡΟΣ Γ΄

{Η Σκηνή όπως και εις την Β΄ πράξιν.}

ΣΚΗΝΗ Α΄

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ, ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ, και μετ' ολίγον ΓΥΝΗ Γ΄, Δ΄.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ευ, αρχηγέ της πράξεως, για πες μας τι συμβαίνει,
που βγαίνεις τόσο σκυθρωπή και τόσο λυπημένη;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Των γυναικών των πρόστυχων τα έργα τα κακά
και τα μυαλά τα θηλυκά
[που φρόνησι τους λείπει]-
ε, να, αυτά μ' εκάμανε να περπατώ με λύπη.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Τι λες; τι λες;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αλήθεια, ναι.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Τ' είν' το κακό που εστάθη;
Πες το στη φιλαινάδα σου, [που θέλει να το μάθη.]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Κι αν σας το πω θα είν' αισχρό,

κι αν δεν το πω κακό-ψυχρό.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Μη μας το κρύβης το κακό, και πες το ίσα-ίσα.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Κοντολογίς, μας έπιασε για το γαμήσι λύσσα!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ω Ζευ!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Τι να σου κάνη ο Ζεύς; Αυτό ζητούν να φτιάσουν,
και να τις κάνω δεν μπορώ τους άνδρες να ξεχάσουν.
Και κατορθώνει κάθε μιά με τρόπο να μου φύγη.
Τη μιά, τρύπα μυστική την τσάκωσα ν' ανοίγη--
μεσ' στους Πανός το ιερό·

[κ' η άλλη με σχοινί γερό]

κατέβη, απ' του πηγαδιού δεμένη το μαγκάνι·
η άλλη πάει στον εχθρό κι αυτομολία κάνει·
κι άλλη καβάλλα ήθελε να πάρη ένα σπουργίτι,
να πέση στου [πορνοβοσκού] Ορσίλοχου[49] το σπίτι,--
ως που την εξεμάλλιασα. Και όλες μου ζητάνε
προφάσεις, να το σκάσουνε, στί σπίτια τους να πάνε.
Θα ιδήτε· κάποια έρχεται και πλησιάζει· να τη!
-Παρακαλώ, πού τό 'βαλες του λόγου σου τρεχάτη;

(Εισέρχεται η Γυνή Β´)

ΓΥΝΗ Β´

Θέλω να πάω σπίτι μου. Άφησα στο κατώι
από τη Μίλητο[50] μαλλιά, κι ο σκόρος μου τα τρώει.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ποιος σκόρος; άφησέ τ' αυτά· [τράβα και γύρνα πίσω!]

ΓΥΝΗ Β´

Στις δυό θεές ορκίζομαι, αμέσως θα γυρίσω·
θα πεταχτώ τρεχάτη,
να το ξαπλώσω μιά στιγμή απάνω στο κρεβάτι.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Δεν φεύγεις, ούτε το μαλλί θ' απλώσης τώρα· ας' το!

ΓΥΝΗ Β´

Μα θα το χάσω το μαλλί!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ε, δεν πειράζει· χάσ' το!

ΓΥΝΗ Γ´ (εισερχομένη)

Η δύστιχη! η δύστιχη! και τώρα τι να κάνω,
που το λινάρι τ' άφησα με δίχως να το ξάνω!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Να κι ' άλλη, που μας κόπιασε το δρόμο της να πάρη,
γιατί άφησεν ακτύπητο στο σπίτι το λινάρι!
Πήγαινε μέσα γρήγορα!

ΓΥΝΗ Γ´

Μα θα γυρίσω πίσω,
μα την Εκάτη, στη στιγμή, αρκεί να το κτυπήσω!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ας λείψουν τα κτυπήματα· γιατί' έτσι αν αρχίση,
κι άλλη θα μας κουβαληθή το ίδιο να ζητήση.

(Εισέρχεται η Γυνή Δ' έχουσα εξωγκωμένην την γαστέρα)

ΓΥΝΗ Δ'

Ω συ, θεά Ειλείθυια! [51] κράτει [με κάθε τρόπο,]
για να προφθάσ' η γέννα μου να γίνη σ' άλλον τόπο,
χωρίς την ιερότητα που έχει τούτος να 'χει.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Τι ψέλνεις συ μονάχη;

ΓΥΝΗ Δ'

Κύττα! στην ώρα βρίσκομαι της γέννας η καϋμένη.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ε, μα καλά· συ όμως χθές δεν ήσουν 'γγαστρωμένη.

ΓΥΝΗ Δ'

Τι τάχα; είμαι σήμερα. Στείλε με στη στιγμή
να πεταχθώ στο σπίτι μου να φέρω τη μαμή.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα για ποιο λόγο; τούτο δω μου φαίνεται πολύ σκληρό.

ΓΥΝΗ Δ'

Α, είν' αρσενικό μωρό.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Μα τη θεά! εδώ παιδί δεν φαίνεται για νά 'χη·
για τεντζερέδι φαίνεται· στάσου, θα ιδώ μονάχη,
(Ερευνά υπό τον χειτώνα της Γυναϊκός Δ' και εξάγει
χαλκήν περικεφαλαίαν).
Το κράνος έχωσες εδώ, ανόητη! της Αθηνάς,
και λες ότι κοιλοπονάς;

ΓΥΝΗ Δ'

Μα το θεό, κοιλοπονώ.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Καλά, κ' εδώ στη ζώνη
το κράνος γιατί τό 'βαλες;

ΓΥΝΗ Δ'

Γιατί αν μού 'ρθουν πόνοι
απάνω στην Ακρόπολι, να κάτσω χέρι-χέρι
να κάνω μέσα το παιδί καθώς το περιστέρι.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Τι λες! ωραία πρόφασι! μια είνε φανερό!
Γιατί εδώ δεν κάθες να κάνης το μωρό,
και στη δεκάτη μέρα του απάνω ίσα-ίσα,
μέσα στο κράνος του παιδιού να κάνης τα βαφτίσα; [52]

ΓΥΝΗ Δ'

Α, όχι· στην Ακρόπολι εγώ δεν θέλω νά 'μαι
και [μόνη] να κοιμάμαι·
με πήγε ριπιτίδι
την ώρα που αντίκρυσσας της Αθηνάς το φίδι. [53]

ΓΥΝΗ Ε' (εισερχομένη)

Ωχ, ωχ! η κακορρίζικη! απ' την αγρύπνια θα χαθώ·
ούτε στιγμή να κοιμηθώ

οι κουκουβάγιες μ' άφησαν!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Πάυτε τα παραμύθια,
δαιμονισμένες! θέλετε τους άνδρες σας στ' αλήθεια·
θαρρείτε πως δεν θέλουμε να είμεθα μαζί τους;
δεν ξέρουμε το τι τραβούν τις νύχτες μοναχοί τους;
Μα λίγο κρατηθήτε
και στενοχωρηθήτε,
γιατί το είπε κι ο χρησμός: η νίκ' είνε δική μας
αν γκρίνιες δεν ανοίξουμε και στάσι μεταξύ μας.
Αυτός λοιπόν είν' ο χρησμός...

ΓΥΝΗ Β'

Για πες να τον ακούσουμε.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ακούστε και σκασμός!
-«Όταν οι χελιδόνες[54]
θα μαζευσθούν σε μιιά μεριά και θα καθήσουν μόνες
από τους τσαλαπετεινούς⁵⁵ μακράν κι από αρσενικά,
θα αταματήσουν τα κακά.
Κι ο Ζευς όπου βροντιά ψηλά [με το τρανό του χέρι,]
τα πράματα θα φέρη,
που τ' από πάνω θα βρεθή στο κάτω πλακωμένο».

ΓΥΝΗ Α'

Θα πέφτουμ' από πάνω τους εμείς;--[καταλαβαίνω.]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

«Οι χελιδόνες δε αυτές αν τσακωθούν καμμιιά φορά
κι από τον ιερό ναό φύγουν και κάνουνε φτερά,
όρνιο ποτέ δεν θα φανή [στον κόσμο γεννημένο]
πειό πουτανιάρικο απ' αυτές και πειό ξεκωλιασμένο!.....»

ΓΥΝΗ Α'

Α, μα τον Δία! ο χρησμός τα λέει παστρικά.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Θεοί! ας μη δειλιάσουμε από τούτα τα κακά.
Περάστε μέσα, φίλες μου, [τα χέρια μας να σφίξουμε]
και προδοσία στο χρησμό θα 'ναι κακό να δείξουμε.

(Εισέρχονται όλαι εντός των πυλών και τας κλείουν).

ΣΚΗΝΗ Β' [56]

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ - ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ (ΓΡΑΙΩΝ)

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Άκουσ' ένα παραμύθι από το δικό μου στόμα,
που 'χα μιιά φοράν ακούση, πού 'μουνα παιδί ακόμα.
Λοιπόν ήταν ένας νέος, Μελανίων[57] τ' όνομά του,
μια φορά, όπου το γάμο δεν τον ήθελ' η καρδιά του,
και την ερημιά επήρε και τα όρη εκατοικούσε·
είχε και σκυλλί και δίχτυ και λαγούς εκυνηγούσε.
Λοιπόν έτσι, τις γυναίκες είχε τόσο σιχαθή,
που σε πόλι και σε σπίτι δεν μπορούσε να σταθή,--
μα κοντεύω κι από κείνον πειό πολύ να σε μισήσω·
μολαταύτα σαν να θέλω, βρε γρηά, να σε φιλήσω.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Αλλ' ανάγκη πειά δεν θα 'χης από κρομμυδιού κομμάτια

να σου κλάψουνε τα μάτια.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Και το πόδι θα σηκώσω
με κλωτσιές να σε φορτώσω.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Βλέπω που 'χεις κρεμασμένη
γενειάδα φυτρωμένη.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Μα κι αυτός ο Μυρωνίδης[58] τους εχθρούς εφόβιζ' όλους
με τους μαύρους του τους κώλους
και με την τραχειά του όψι, --όπως κάνει κι ο Φορμίων.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Αφού είπες συ εκείνο, που 'καμεν ο Μελανίων,
έχω και εγώ σκοπό
ένα μύθο να σου ειπώ;
Κάποιος Τίμων[59] είχε ζήση, με μορφή σκουντουφλιασμένη,
λες και ήτανε μ' αγκάθια γύρω-γύρω της φραγμένη,
όπως βράχος Ερινύων. Ε, λοιπόν, αυτός ο Τίμων
έφυγεν από το πλήθος των κακών και των ατίμων.
Τους αχρείους, όπως είσθε, είχε σιχαθή κι αυτός, --
κι όμως ήταν στις γυναίκες τρυφερός κι αγαπητός. --
Τη μασσέλα θα σου σπάσω!

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Καλέ σώπα! μην το κάνης, --κι απ' το φόβο θα τα χάσω.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Να, τα σκέλια θα σηκώσω και θα σε κλωτσήσω.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Κτύπα!
να σου ιδούμε και την τρύπα.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Τώρα στα γεράματά μου δεν θα ιδής αυτήν τη χάρι,
γιατί τό 'χω μαδημένο σαν να τό 'καψε λυχνάρι.

ΣΚΗΝΗ Γ΄

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ, ΓΥΝΗ Α΄ και ΜΥΡΡΙΝΗ

(επί του τείχους)

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ε, ε! γυναίκες! γρήγορα ελάτ' εδώ!

ΓΥΝΗ Α΄

Τι τρέχει;
ποιος είν' αυτός ο θόρυβος, και ποιάν αιτίαν έχει;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Να! βλέπω άνδρα που τραβά εδώ στο τείχος ίσα·
τον έχει πιάση, φαίνεται, για τις γυναίκες λύσσα.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Συ, των Κυθήρων η θεά, [η αφρογεννημένη,]
που 'σαι στην Πάφο [λατρευτή], στην Κύπρο [δοξασμένη],
σ' αυτόν τον δρόμο που άνοιξες, δύναμι τώρα δίνε
να πάρη τον ανήφορο.

ΓΥΝΗ Α΄

Ποιος έρχεται; πού είναι;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Εκεί στις Χλόης[60] το ιερό επρόβαλε τρεχάτος,

ΜΥΡΡΙΝΗ

Ω, μα το Δία! να τος!

ΓΥΝΗ Α΄

Ποιος να 'νε;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Τον γνωρίζετε καμμιά από σας; για ιδήτε.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Τον ξέρω· για αταθήτε·
αυτός είναι ο άνδρας μου, ο Κινησίας.[61]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Έλα,
ψήσε τον, στριφογύριστ' τον, δείξε πως έχεις τρέλλα
γι' αυτόν, πως δεν τον αγαπάς κατόπιν, κι ό,τι άλλο,
όξ' απ' αυτό που δώσαμε τον όρκο τον μεγάλο.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Α! μη σε μέλη κ' έννοια σου· κουνούπι θα του γίνω.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Κ' εγώ μαζύ θα μείνω
να του σηκώσω τα μυαλά και να τον ξεροψήσω.
(Προς τας λοιπάς)
Πηγαίνετε πειό πίσω.

(Άπασαι αι επί του τείχους γυναίκες και η Μυρρίνη κρύπτονται).

ΣΚΗΝΗ Δ΄

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ - ΚΙΝΗΣΙΑΣ

ΚΙΝΗΣΙΑΣ (ερχόμενος κάτωθεν του τείχους):

Πω, πω, πω! ο κακομοίρης! τι σπασμός που μ' έχει πιάση,
λες και στον τροχό με δέσαν.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ε! τις ει! που 'χεις περάση
μεσ' στους φύλακας;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Εγώ, είμαι!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Άνδρας είσαι;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Άνδρας, πώς;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Δεν θα φύγεις;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Τ' είσαι τάχα συ που μου το λες;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Σκοπός

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Φώναξέ μου τη Μυρρίνη να βγή έξω, στο θεό σου!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Άκου! θέλει τη Μυρρίνη να φωνάξω! σε καλό σου!
Και του λόγου σου ποιος είσαι, [όπου προσταγές μας δίδεις;]

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Είμ' ο άνδρας ο δικός της, - Κινησίας Πεονίδης.[62]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Συ 'σαι, φίλτατέ μου; Γειά σου!
κάθε μιά μας τ' όνομά σου,
όχι και με δίχως δόξα εδώ πέρα το γνωρίζει·
η γυναίκα σου στο στόμα το 'χει και το πιπιλίζει,
κ' είτ' αυγό καρτεί στο χέρι
είτε μήλο, το φυλάει πάντοτε να το προσφέρει
στον καλό της Κινησία, [που τον άφησε στο σπίτι.]

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Αχ! για το θεό! [χρυσό μου!]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ω, ναι, μα την Αφροδίτη!
Κι αν συμβή καμμιά κουβέντα για τους άνδρες μας να γίνη,
πάντοτε μας λέει εκείνη:
«[όλ' αυτά που λέτ' αλήθεια],
μα μπροστά στον Κινησία είναι όλοι κολοκύθια!».

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Τρέχα, τρέχα φώναξέ τη!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Κάτι τι δεν θα θελήσης
και σ' εμένα να χαρίσης;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ (χειρονομών καταλλήλως) 63

Άκου λέει! Μα τον Δία, να το θέλης μόνο φθάνει·
τούτο μού 'τυχε να έχω, - σου το δίνω [αν σου κάνει].

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Στάσου λίγο· κατεβαίνω να σου την φωνάξω τώρα.

(Εισέρχεται)

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Τρέχα γρήγορα και φερ' τη· γιατί αχ! από την ώρα
που μου έφυγε απ' το σπίτι [κι από μένα μένει χώρια],
στη ζωή δεν βρίσκω χάρη... μπαίνω μέσα, στενοχώρια...
όλα έχουνε ρημάξη...
άνοστο και το φαί μου... κι απ' την καύλα έχω λυσσάξη!

(Εξέρχεται η Μυρρίνη εις το τείχος)

ΣΚΗΝΗ Ε΄

ΜΥΡΡΙΝΗ - ΚΙΝΗΣΙΑΣ

ΜΥΡΡΙΝΗ (ωσεί μονολογούσα)

Τον αγαπώ, τον αγαπώ, κι όμως αυτός δεν θέλει
καθόλου την αγάπη μου· λοιπόν σαν δεν τον μέλη,
τι μ' έφερες εδώ γι' αυτόν;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Γλυκό μου Μυρρηνάκι!

Γιατί μου κλείσθηκες αυτού; [έλα μ' εμέ λιγάκι].

ΜΥΡΡΙΝΗ

Κάτω εγώ;! μα τον θεό, ούτε στο νου το βάζω.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Μυρρίνη! πώς; δεν έρχεσαι σ' εμέ, που σε φωνάζω;

ΜΥΡΡΙΝΗ

Ανάγκες από μένα συ δεν έχεις πειά πολλές.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Δεν έχω ανάγκη εγώ για σε; [Μα τ' είν' αυτά που λες;]
Εγώ εκαταστράφηκα χωρίς εσέ.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Θα φύγω.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Στάσου ακόμα λίγο.

(Σπεύδει εις τα παρασκήνια και οδηγεί υπηρέτην φέροντα παιδίον.)

Άκουσε το παιδάκι μας.

(Προς το παιδίον)

Τι στέκεσαι, βρε βλάκα;

φώναξε τη μαμάκα σου.

ΤΟ ΠΑΙΔΙΟΝ

Μαμάκα μου! μαμάκα! [64]

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Βρε συ! μα ούτε το παιδί λυπάσαι, σαν μητέρα,
που 'ν' άπλυτο και αβύζαχτο για έκτη τώρα μέρα;

ΜΥΡΡΙΝΗ

Εγώ λυπάμαι το παιδί· μα 'κείνος όπου μένει
σκληρός, είν' ο πατέρας του.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Μωρή δαιμονισμένη!

κατέβα χάριν του παιδιού!

ΜΥΡΡΙΝΗ

Η μάννα δεν ξεχνάει

το σπλάχνο της· ας κατεβώ· τι τάχα θα μου κάνη;

(Εισέρχεται)

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Μωρέ, αυτή μου φαίνεται πειό νηά ότι τη βρήκα,
και τώρα έχει πειό πολλή μεσ' στη ματιά της γλύκα·
κι όσο μου κάνει αντίστασι, κι όσο μου κάνει νάζι,
τόσο του πόθου τις φωτιές μεσ' στην καρδιά μου βάζει.

ΜΥΡΡΙΝΗ (εξέρχεται εκ του παρασκηνίου και σπεύδει προς το παιδίον)

Γλυκό παιδί, ενός μπαμπά με διεστραμμένη φύσι!

έλα στη μητερίτσα σου να σε γλυκοφιλήση.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ (συλλαμβάνων αυτήν)
Παληγογυναίκα συ! γιατί σε πείσανε οι άλλες,
και φασαρίες άνοιξες στον άνδρα σου μεγάλες,
που έτσι βλάπτεσαι και συ, κ' εκείνος υποφέρει;

ΜΥΡΡΙΝΗ
Παρακαλώ! μη ακουμπάς επάνω μου το χέρι!

ΚΙΝΗΣΙΑΣ
Κι άφησες τόσα πράγματα έρμα στο σπίτι χάμου
δικά σου και δικά μου;

ΜΥΡΡΙΝΗ
Μπά, δε με μέλει τέσσερα.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ
Έρε μίλα λογικά·
και τα κοκκόρια που τρυπούν τα [δόλια] πανικά;

ΜΥΡΡΙΝΗ
Άς τα τρυπούν.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ
Τόσον καιρό που λείπεις απ' το σπίτι,
θυσία πειά δεν έκαμες καμμιά στην Αφροδίτη.
Λοιπόν δεν θα ρθης σπίτι σου;

ΜΥΡΡΙΝΗ
Α, τούτο δεν θα γίνη,
εάν δεν παύση ο πόλεμος κι αν δεν κλεισθή ειρήνη.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ
Ησύχασε παρακαλώ·
κι αυτό θα γίνη γρήγορα, αν μας φανή καλό.

ΜΥΡΡΙΝΗ
Ε, όταν σας φανή καλό, θα ρθω κι εγώ καντά σου·
μα όρκο τώρα έκανα [και κάτω τα ξερά σου!]

ΚΙΝΗΣΙΑΣ
Καλά· μα έλα μιά στιγμή να πέσουμ' εδώ πάνω.

ΜΥΡΡΙΝΗ
Δεν λέγω πως δεν σ' αγαπώ, --μα όχι δεν το κάνω.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ
Αχ, μ' αγαπάς; λοιπόν γιατί δεν πέφτεις, Μυρρινάκι,
μαζύ μ' εμέ λιγάκι;

ΜΥΡΡΙΝΗ
Γελοίε! τέτοια πράγματα, και στο παιδί μπροστά;!

ΚΙΝΗΣΙΑΣ
Μα το θεό! πολύ σωστά!
(Προς τον υπηρέτην)
- Μωρέ Μανή! [65] παρ' το παιδί και πήγαινε στη χώρα
(Ο υπηρέτης απέρχεται)
- Να, έφυγε και το παιδί, ε, δεν θα πέσης τώρα;

ΜΥΡΡΙΝΗ
Δύστυχε! πού θα κάνουμε λοιπόν τέτοια δουλειά;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ
Θα 'νε καλά μες στου Πανός να πάμε τη σπηλιά.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Και απ' αυτό τ' αμάρτημα ποιος θα με καθαρίση;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Και στις Κλεψύδρας [66] μια στιγμή δεν πλύνεσαι τη βρύση;

ΜΥΡΡΙΝΗ

Βρε δυστυχή! ωρκίσθηκα και θα γενής αιτία να γίνω και επίορκος.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Σ' εμέ κ' η αμαρτία.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Στάσου τουλάχιστον να βρω κανένα κρεββατάκι.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Μπα! δεν βαρυνέσαι; πέφτουμε και χάμου για λιγάκι.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Τι λες; Μα τον Απόλλωνα, σαν το δικό σου σώμα ποτέ δεν θα παραδεχθώ να κυλισθή στο χώμα.

(Απέρχεται)

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Τούτ' η γυναίκα η καψερή μου έχει αγάπη φοβερή.

ΜΥΡΡΙΝΗ (κατερχομένη με δυο δίποδα ηνωμένα δια πανίου)

Να, πέσε και ξαπλώσου,

και τώρα θα γδυθώ κ' εγώ [και θά ρθω στο πλευρό σου].

(Προσποιείται ότι εκδύεται και αίφνης ανακόπτεται)

Μπα! είδες που εξέχασα να φέρω τα ψαθί;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Αφ' το κι ως λείψη το ψαθί· ας πάη να χαθή!

ΜΥΡΡΙΝΗ

Α, όχι μα την Άρτεμι· αυτό δεν θα το κάνω μεσ' στο πανί απάνω.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Έλα να σε φιλήσω!

(Η ΜΥΡΡΙΝΗ πλησιάζει και την φιλεί)

Μπω, μπω! τρομάρες!..... γρήγορα να μου γυρίσης πίσω!

Η ΜΥΡΡΙΝΗ απέρχεται και επανέρχεται αμέσως κομίζουσα ψάθαν

Να ψάθα· πέσε, να γδυθώ.

(Προσποιείται ότι εκδύεται και ανακόπτεται)

Ω η οργή να πάρη!

δεν έχεις μαξιλάρι!

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Δεν έχω ανάγκη απ' αυτό.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Α! έχω και πολλή.

(Φεύγει)

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Αχ! τούτη η ψωλή

τον Ηρακλή, [67] ως φαίνεται, θα έχη μουσαφίρη,

[που τελευταίος έφθανε στο κάθε πανηγύρι.]

ΜΥΡΡΙΝΗ επανέρχεται φέρουσα προσκεφάλαιον
Σήκω απάνω! πήδησε!
(Τοποθετεί το προσκεφάλαιον)
Έ, όλα τα 'χεις τώρα.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Όλα, χρυσό μου! έλα πειά, [μη χάνουμε την ώρα.]

ΜΥΡΡΙΝΗ

Να ξεκουμπώσω μια στιγμή την πόρπη· μη ξεχάσης
και για τη συμφιλίωσι, που είπες, με γελάσης.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Αν το ξεχάσω, να χαθώ!

ΜΥΡΡΙΝΗ

Κουβέρτα που δεν έχεις;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Ουφ! τώρα πού να τρέχης
[και πάλι σούρτα φέρτα
να πας να βρης κουβέρτα;]
Κουβέρτες δεν χρειάζομαι, -- μα θέλω να γαμήσω.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Κι αυτό θα γίνη· μια στιγμή και πάλι θα γυρίσω.

(Φεύγει)

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Μωρέ αυτό το θηλυκό
μου φτιάνει με τα στρώματα περσσότερο κακό!

ΜΥΡΡΙΝΗ (φέρουσα σκέπασμα)

Έ, σήκω τώρα μια στιγμή [ν' αναπαυθής καλύτερα]

ΚΙΝΗΣΙΑΣ⁶⁸

Δεν βλέπεις που σηκώθηκε ετούτο μου προτήτερα!

ΜΥΡΡΙΝΗ

Θέλεις και λίγες μυρουδιές [να σου ρθουνε στη μύτη;]

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Όχι, μα τον Απόλλωνα!

ΜΥΡΡΙΝΗ

Α, μα την Αφροδίτη,
[θα μου μοσχομυρίσης]
θελήσης, δεν θελήσης.

(Εξάγει φιαλίδιον)

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Αφέντη Δία! δώσε μιά και χύσε το ευθύς!

ΜΥΡΡΙΝΗ

Άπλωσ' το χέρι σου λοιπόν και πάρε ν' αλειφθής.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ (αλειφόμενος δια του μύρου)

Μα τον Απόλλωνα! κι αυτό
όταν μας τρώει τον καιρό, είν' άνοστο και περιττό,

κι όταν δεν έρχεται μαζί [με τη δική του ευωδιά,
του γαμησιού η μυρουδιά!

ΜΥΡΡΙΝΗ

Πω, πω! η κακομοίρα!
τι έπαθα! σου έφερα, καλέ της Ρόδου μύρα.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Είνε κι' αυτό καλό πολύ·
άφησε τ' άλλα, βρε τρελλή.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Για πες μου! αστειεύεσαι;

(Φεύγει ταχέως)

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Κακή και μαύρη μοίρα,
σ' αυτόν που του κατέβηκε να πρωτοφτιάση μύρα!

ΜΥΡΡΙΝΗ (επανερχομένη με φιαλίδιον)
Πάρε το μπουκαλάκι αυτό.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ

Μα έχω μια μπουκάλα! [69]
έλα μου δώ να ξαπλωθής και μη μου φέρνης άλλα.

ΜΥΡΡΙΝΗ

Βέβαια, μα την Άτεμι· αυτό κ' εγώ θα κάνω·
να, τα παπούτσια βγάνω.
Αλλ' όμως, φιλαράκο μου, το είπες και θα γίνη·
θα δώσης ψήφο γρήγορα και συ για την ειρήνη.

(Φεύγει ταχέως)

ΚΙΝΗΣΙΑΣ (πίπτων επί της κλίνης)

Καλά αυτό θα το σκεφθώ.

(Βλέπων την Μυρρίνην φεύγουσαν)

Τρανή μου συμφορά!

πάει η γυναίκα! κι όλ' αυτά μου τ' άφησε ξερά!
Πω, πω κακό που το 'παθα! ποιάν θα γαμήσω τώρα,
που η πειό καλή μ' εγέλασε απ' όσες έχ' η χώρα;
Μια παραμάννα πώς θα βρω τώρα γι' αυτή, 70 [και πού;...]
Πού είσαι, μωρή σκυλλαλεπού!..... [71]
στείλ' της τουλάχιστον κοντά
μιά παραμάννα και νταντά!.....

(Εισέρχονται εκατέρωθεν οι Χοροί)

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Σε βασανίζει, δυστυχή!
κακό μεγάλο στην ψυχή,
όπου κ' εμέ ταραττει,
για τούτη την απάτη.

Ποια νεφρά μπορούν ν' ανθέξουν, [στο σκληρό αυτό παιγνίδι;
και ποια μέση [θα κρατήση], ποια ψυχή και ποιο αρχίδι;
ποιο θ' ανθέξει κωλονούρι, που με δύναμι τεντώνει,
το πρώι να μη πλακώνη;

ΚΙΝΗΣΙΑΣ (επί της κλίνης)

Ζευ πατέρα! δεν αντέχω!
τι τινάγματα που έχω!

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Να, τι σου 'φτιασεν ακόμα
η αχρεία και η βρώμα!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ναι, μα είνε φιλαινάδα όλο χάρι κι όλο γλύκα.

ΚΙΝΗΣΙΑΣ (εγειρόμενος της κλίνης)

Βρε ποια γλύκα! σιχαμένη και σαχλή πάντα τη βρήκα!

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ω Ζευ! ανεμοστρόβιλο γερό
κ' ένα τυφώνα στείλε καυτερό,
κι ανέβασ' τες με δύναμι τρανή
ψηλά, σαν του αχύρου το κλωνί,
και στριφογύρισέ τες με οργή,
και δωσ' τους μιά να πέσουνε στη γη,
και να 'ρθουν με δύναμη πολλή
να καρφώθούν επάνω στην ψωλή!

ΑΥΛΑΙΑ

ΜΕΡΟΣ Ε΄

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ - ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ - ΚΗΡΥΞ - ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

ΚΗΡΥΞ

Σε ποια μεριά των Αθηνών θα βρω τη γερουσία
και πού τα πρυτανεία;
Θέλω ένα νέο να τους πω.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Και συ τι είσαι τάχα;
άνθρωπος ή δαιμόνιο της σκόνης είσαι;

ΚΗΡΥΞ

Χάχα!

Που 'χεις λαχάνου κεφαλή, - κήρυκας έχω γίνη,
κι από τη Σπάρτη έφθασα εδώ για την ειρήνη.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

[Καλό και τούτο páλι,]
μα βλέπω δόρυ να κρατήσ κατ' από τη μασχάλη.[72]

ΚΗΡΥΞ

Μα το θεό, καθόλου... μπα!.....

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Κι απ' τη μεριά την άλλη
γιατί γυρίζεις páλι;
Και κάτ' απ' τη χλαμύδα σου τ' είν' κείνο που φουσκώνε;
από το δρόμο τον πολύ μην έβγαλες βουβώνι;

ΚΗΡΥΞ

Συ θα 'σαι, μα τον Κάστορα, γεροξεκουτιασμένος.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Βρε σιχαμένες άνθρωπε! φτου! είσαι καυλωμένος!

ΚΗΡΥΞ

Όχι μα το θεό! αυτό
μήτε να πησ για χωρατό.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Τότε λοιπόν, τι είν' αυτό, που βλέπω σαν το στύλο;

ΚΗΡΥΞ

[Ποιό; τούτο; είνε ξύλο]--
σκυτάλη σπαρτιατική.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ (χειρονομών καταλλήλως)

Όσο σκυτάλη είν' αυτό, τόσο και τούτη που 'ν' εκεί!
Μα περ μου την αλήθεια συ, ωσάν γνωστή μου να 'νε:
Εκεί στη Λακεδαίμονα τα πράγματα πώς πάνε;

ΚΗΡΥΞ

Όλα ορθά στην πόλι
κ' οι σύμμαχοί μας όλοι
καυλώσανε κ' εκείνοι·
γυρεύουν την Πελλάνη! [73]

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Πώς έτυχε η συμφορά να πέση σ' όλους γενικώς;
Μην τύχη κ' είνε πανικός;

ΚΗΡΥΞ

Καθόλου, πα! δεν είν' αυτό·
Νομίζω πως η Λαμπιτώ
άρχισε πρώτη, κ' ύστερα όλες το ίδιο πράξανε,
και όλες απ' τα σκέλια τους τους άνδρας επετάξανε.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Και πώς περνάτε σεις λοιπόν;

ΚΗΡΥΞ

Ωχ! υποφέρουμ' όλοι.
Μερόνηχτα στην πόλι
γυρίζουμε σκυφτοί-σκυφτοί,
λες και φανάρι ο καθείς στα χέρια του κρατεί.
Γιατ' οι γυναίκες [θύμωσαν, και νάζα κάνουν χίλια·]
δεν θέλουν και ν' αγγίξουμε της τρύπας τους τα χείλη,
αν στην Ελλάδα όλοι μας και με την ίδια γνώμη,
ειρήνη και φιλίωσι δεν κάμωμεν ακόμη.

ΠΡΟΒΟΥΛΟΣ

Τώρα καταλαβαίνω,
πως οι γυναίκες το 'χουνε παντού συμφωνημένο.
Τρέξε λοιπόν, [μη κάθεσαι· και η δουλειά η πρώτη σου]
στον κάθε πατριώτη σου
πρέσβεις να πης να στείλη
για την ειρήνη γρήγορα, [να γίνουμ' όλοι φίλοι.]
Κ' εγώ θα πω στους Βουλευτάς αν φύγουν πρέσβεις άλλοι,
και θα τους πείσω, δείχνοντας της πούτσας μου το χάλι!

ΚΗΡΥΞ

Ωραίο σχέδιο κι αυτό!
φτερούγες κάνω και πετώ!

(Απέρχονται)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ - ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Να 'νε χειρότερο θεριό απ' τη γυναίκα, δεν μπορεί·

ούτε τη φθάν' η πάρδαλις, ούτ' η φωτιά η φοβερή!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Αφού μας ξέρεις συ εμάς
γιατί μαζί μας πολεμάς,
που θα 'σουν πάντα φίλος μου καλός κι αγαπημένος;

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Α δεν θα παύσω να μισώ των γυναικών το γένος.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Να κάμης όπως αγαπάς· μα εγώ δεν θα θελήσω
να σε παραμελήσω·
γιατί αν αποφάσισες στους δρόμους να φανής,
--που 'σαι για να γελάη κανείς,--
θα ρθω να ρίξω απάνω σου το ρούχο το δικό μου.

(Ρίπτουν επί των γερόντων τα μικρά επανωφορία των)

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Δεν είν' κακό· είχα γδυθή απ' τον πολύ θυμό μου.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Και πρώτον έτσι φαίνεσαι σαν άνδρας στην εντέλεια·
δεύτερον, σαν εντύθηκες, δεν είσαι πειιά για γέλια,
και αν ίσως συ δεν μ' έκανες να σκάσω από γινάτι,
ένα κουνούπι θα 'βγαζα που σου 'χει μπει στο μάτι.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Για τούτο τώρα μ' έτριβε το μάτι τόσην ώρα.
Πάρε το δακτυλίδι μου και σκάλισέ το τώρα
και το κουνούπι βγάλε μου [εις την οργή να πάη],
γιατί έχει ώρα κάμποση που με κατατσιμπάει.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Ε, θα το κατορθώσω,
μ' όλο που είσαι άνθρωπος διεστραμένος τόσο.
(Η κορυφαία του Χορού των Γυναικών λαμβάνει το δακτύλιον
του Κορυφαίου του Χορού των Γερόντων και καθαρίζει
δια του δακτυλου-λίθου τον οφθαλμόν αυτού)
Ω Ζευ! κουνούπι τρομερό σου 'χει χωθή στο μάτι·
δεν είν' απ' την Τρικόρυθο; [74]

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ησύχασα κομμάτι.
Πηγάδι μέσα μ' άνοιγε--καλό που μου 'χεις κάμη!--
και τώρα ιδέ τα δάκρυα που τρέχουν σαν ποτάμι.

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Εγώ θα το σκουπίσω
και, μ' όλο που 'σαι και κακός, θα ρθω να σε φιλήσω.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Όχι να με φιλήσης!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Μωρέ θα σε φιλήσω εγώ, θελήσης, δεν θελήσης!

(Αι Γυναίκες ορμούν και φιλούν τους Γέροντας δια της βίας)

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Ε, να σας πάρη η ευκή!
για να χαϊδεύετε καλά, το 'χετε τέχνη φυσική!
και δεν ειπώθηκε κακά

αυτό που ακούμε τακτικά:
«ούτε να ζη κανείς μπορεί με την πανούκλ' αυτή μαζύ,
ούτε χωρίς αυτή να ζη»!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Μα τώρα πειά που κάναμε συνθήκη και ειρήνη,
από τον ένα μας κακό στον άλλο δεν θα γίνη.

Και τώρα ας αρχίσουμε
μαζύ να τραγουδίσουμε.

(Αντιστροφή)

Κακό δεν είχα εγώ σκοπό
για τους πολίτας μας να ειπώ·
το εναντίο μάλιστα [και κάτι παραπάνω]
μόνο καλό εγώ θα ειπώ κι όλο καλό θα κάνω,
γιατί αρκετά είνε τα κακά
κι όλα τ' αποτελέσματα που φέρνουν τακτικά.
Και αν θελήση χρήματα κανείς καμμιά φορά,
γυναίκα ή άνδρας, μια-δυό μναίς, ας το δηλώση καθαρά,
γιατί έχουμε περσσότερα στις τσέπες· κι όταν γίνη
με το καλό ειρήνη,
εκείνος, όπου σήμερα εγώ θα του δανείσω,
ας μη το δώση πίσω.

Έχουμ' από την Κάρυστο κάτι ανθρώπους ξένους
πολύ καλούς και παστρικούς[75] στο σπίτι μας φερμένους,
τραπέζι σαν τους κάνουμε· έχ' όσπρια φτιασμένα
και γουρουνάκι[76] ένα,
και κρεατάκι απαλό
θα φάνε, και πολύ καλό.

Λοιπόν να ρηήτε σπίτι μου, [τραπέζι σας προσμένει]·
μα πρέπει να 'ρθετε πρώι και να 'σθε και λουσμένοι
και σεις, και τα παιδάκια σας να 'νε καλολουσμένα·
μα δίχως και κανένα
στην πόρτα να ρωτήσης,
σαν να 'σαι μαεσ' στο σπίτι σου, γραμμή να προχωρήσης,
[κι αν το τραπέζι δεν το βρής, όπως θαρρείς, στρωμένο,]
θα βρής το μύλο σφαλιστό και το νερό κομμένο![77]

ΑΥΛΑΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΣΚΗΝΗ Α΄

{Η σκηνή η αυτή ως εις την Β΄ και Γ΄ πράξιν}.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ, ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ και μετ' ολίγον Α΄
ΑΘΗΝΑΙΟΣ και ΧΟΡΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Πρέσβεις έρχονται απ' τη Σπάρτη, που μεγάλα γένεια σέρνουν,
και μπροστά παλούκια φέρνουν
στα μεριά τους τεντωμένα,
σαν αυτά όπου κρατούνε τα γουρούνια μας δεμένα.
(Εισέρχεται αριστερόθεν χορός Λακεδαιμονίων)
- Άνδρες Λακεδαιμόνιοι! πρώτα σας χαιρετούμε,
και δεύτερα, τι πάθατε που έρχεσθε; ρωτούμε.

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Τι χρεία να το μάθετε με λόγια μας πολλά;
Τι μας συμβαίνει κ' ήρθαμε, το βλέπετε καλά.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Πάθατε μιά συφορά
νευρωμένη τρομερά,
κι από του Ερμή εκείνη
πειό τρανή σας έχει γίνη. [78]

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Δεν λέγονται, μην τα ρωτάς.
Τι κι αν τα λέμε; δεν κυττάς;
Κάντε γρήγορα ειρήνη,
κι όπως θέλετε να γίνη.

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Δεν κυττάς και τους δικούς μας [με τα χάλια τα δικά τους,]
όπου τα φορέματά τους
σαν τους παλαισιτάς σηκώνουν από πάνω απ' την κοιλιά;
είνε φαίνετ' η αρρώστια της γυμναστικής δουλειά!

Α΄ΑΘΗΝΑΙΟΣ (εισερχόμενος) [79]

Ποιος θα μου πη πού βρίσκεται εκείν' η Λυσιστράτη;
Είμαστε άνδρες πειά εμείς, [ή σάτυροι βαρβάτοι;]

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Κι αρρώστια τούτη πάλι
είνε όμοια με την άλλη·
το πρωί, που ξημερώνει,
σας τινάζει; σας τεντώνει;

Α΄ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Μα το Δία! μας συμβαίνει,
κ' είμαστε κατεστραμμένοι.
Κι αν κανείς δεν κατορθώσει
για να μας συμφιλιώσει,
πες μου, ποιος δεν θα τολμήση
τον Κλεισθένη [80] να γαμήση;

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Φρόνιμοι αν είσθε άνδρες, πιάστε τα φορέματά σας,
[ρίχτε τα καλά μπροστά σας],
μήπως σας ιδή κανένας [Αθηναίος κουνενές]
από κείνους, όπου κόβουν των Ερμών [81] τις μπροστινές!

Α΄ΑΘΗΝΑΙΟΣ (διευθετών τα ιμάτιά του)

Ω, μα τον Δία, βέβαια· μιλείς με τα σωστά σου.

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ (ωσαύτως)

Μα τους θεούς, σωστά· κ' εγώ τα κατεβάζω, - στάσου·
[καλά και που το μάθαμε.]

Α΄ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Χαίρετε, άνδρες Λάκωνες! πολύ κακά την πάθαμε!

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ (ο Κορυφαίος προς ένα εκ των λοιπών)

Τι συφορά, πολύχαρε, και αν μας είδαν έτσι
καταγδαρμένο να 'χουμε [αυτό το σκυλοπέτσι.]

Α΄ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Λοιπόν ελάτε, Λάκωνες, να μας ειπήτε τώρα
γιατ' ήλθατε στη χώρα;

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Πρέσβεις για την ειρήνη.

Α΄ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Λαμπρά· καθ' ένας κι από μας πολύ σωστά την κρίνει.
Γιατί να μη φωνάξουμε λοιπόν τη Λυσιστράτη,
οπού αυτή στο ζήτημα μπορεί να κάνη κάτι;

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Μα τους θεούς, καλέστε τη.

Α΄ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Δεν φαίνεται για να 'χη
ανάγκη από προσκάλεσμα· να που 'ρχεται μονάχη.

(Η ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ κατέρχεται εκ της Ακροπόλεως εις την σκηνήν)

ΣΚΗΝΗ Β΄

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ και οι ΑΝΩΤΕΡΩ

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ

Απ' τις γυναίκες [τούτου του καιρού,]
γειά σου, εσύ, η πειό παλληκαρού!
γίνου σεμνή, αχρεία, τρομερή,
παμπόνηρη, καλή και τρυφερή,
γιατί, κ' οι πρώτοι Έλληνες μπροστά σου
έγειναν δούλοι απ' τα θέλγητρά σου,
και έρχονται σε σένα με χαρά τους
να λύσης κάθε μιά διαφορά τους.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ειν' εύκολον, αφού φωτιές ανάφτουν στο κορμί τους
που να τις σβύσουν δεν μπορούνστο αναμεταξύ τους!
Γρήγορα θα διορθωθή [και με καλό θα βγή].

Πού είν' η Συνδιαλλαγή; [82]

(Προσέρχεται μια εκ των γυναικών)

Φέρε μου συ τους Λάκωνας με χέρι τρυφερό,
κι όχι με την αυθάδεια, --οπού δεν χάνουνε καιρό
οι άνδρες μας να δείξουνε, --[και ούτε με κακία,]
μα όπως πρέπει, φιλικά, σε φύσι γυναικεία.
Μα κι αν κανέναν απ' αυτούς τον βρης ασυγκατάβατον,
απ' την ψωλή του τράβα τον!

(Προς ετέραν γυναίκα)

-Φέρε τους Αθηναίους συ, κι αν σ' αρνηθούν το χέρι τους,
πιάσ' τους και συ και τράβα τους από τα ίδια μέρη τους
(Η πρώτη γυνή οδηγεί τον Κορυφαίον του χορού των Λακεδαιμονίων.
Η δε δευτέρα τον Κορυφαίον του χορού των Αθηναίων, ους
ακολουθούσιν οι λοιποί)

-Άνδρες Λακεδαιμόνιοι! σταθήτ' εδώ κοντά μου·
--κ' οι άλλοι σεις, ακούσατε τα λόγια τα δικά μου.
Γυναίκα είμαι, βλέπετε, μα 'χω γερό μυαλό,
κ' η κάθε μιά ιδέα μου εβγήκε σε καλό,
γιατί δεν μ' αναπτύξανε ως σήμερα κακά
τα λόγια τα γεροντικά,
και γνώσεις μου 'δωκαν πολλές--
οι πατρικές οι συμβουλές.

Σαν έτυχε στα χέρια μου να είσθε μιά φορά,
θα σας μιλήσω φανερά
και με χωρίς χατήρια:

Τους ίδιους έχουμε βωμούς, τα ίδια ραντιστήρια,
και όλ' οι άνθρωποι μαζί μ'ας είδανε σαν αδελφούς
στην Ολυμπία πάντοτε, στις Θερμοπύλες, [83] στους Δελφούς
και σ' άλλα τόσα μέρη

--να μη σας τα πολυλογώ, --που ο καθένας ξέρει.

Κ' ενώ βαρβαρικός στρατός συγκεντωμένος τώρα,
[που σύμμαχο τον έχετε,] βρίσκεται μεσ' στη χώρα,

σεις πάτε εναντίον σας τα όπλα σας να στρέφετε,
και πόλεις καταστρέφετε!
Ε το μισό του λόγου μου ετέλειωσ' εδώ πέρα.

Α΄ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Κ' εγώ εξεψωλιάστηκα, κακή ψυχρή μου μέρα!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Τώρα σ' εσάς, ω Λάκωνες, το λόγο μου θα φέρω:

[όπως κ' εγώ το ξέρω]

και σεις το ξέρετ' όλοι,

ο Περικλείδης[84] μια φορά ο Λάκωνας, στην πόλι
των Αθηνών πως έφθασεν ωχρός και ικετεύοντας,
και στους βωμούς εκάθησε στρατεύματα γυρεύοντας.
Είχατε τότε πόλεμον εσείς με τη Μεσσήνη,
μα και σεισμοί είχαν γίνη.

Πήρε χιλιάδες τέσσαρες ο Κίμωνας οπλίτες
και ήλθε και σας έσωσε και πόλι και πολίτες.
Αφού λοιπόν τέτοιο καλό σας κάναμε, πώς τώρα
σεις φέρνετε καταστροφές μεσ' στη δική μας χώρα;

Α΄ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Μα το θεό! μας αδικούν αυτοί, ω Λυσιστράτη!

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ

Σας αδικούμε; μα και σεις εβάλατε στο μάτι

έναν ωραίο κώλο[85]

[και θαυμαστό, και κάνατε γι' αυτόν τον πόλεμ' όλο.]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ (προς τους Αθηναίους)

Μα και σας τους Αθηναίους, τι θαρρείτε; θα θελήσω

δίχως έλεγχο ν' αφήσω;

Δεν το ξέρετ' εσείς τάχα, πως οι Λάκωνες μια μέρα
με τους δουλικούς χιτώνας εσκοτώσαν εδώ πέρα
τους εχθρούς τους Θεσσαλούς,
που τους είχεν ο Ιππίας, κι άλλους σύμμαχους πολλούς,
κ' έδωκαν ελευτεριά,
με τα δόρατα μονάχοι πολεμώντας τα βαρηά;
κ' έτσι ο δήμος, που του δούλου τον χιτώνα είχε βάλη,
της ελευτεριάς τη χλαίνα ξαναφόρεσε και πάλι.

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Δεν είδα αγαθώτερη γυναίκα ως την ώρα.

Α΄ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Κ' εγώ κομμάτι πειό καλό δεν είχα ιδή ως τώρα.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αφού λοιπόν τόσα καλά εδώσατε κ' ελάβατε,
πώς πολεμάτε;--και γιατί την έχθρα δεν την παύετε;
και πώς δεν κατώρθώσατε να συμφιλιωθούμε;
ποιο ήταν το εμπόδιο λοιπόν; για να το ιδούμε.

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Μα την ειρήνη σήμερα κ' εμείς τη θέλουμ' όλοι,
φθάνει να ξαναπάρουμε τη στρογγυλή την πόλι.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Φίλε, ποια πόλι στρογγυλή;

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Να, θέλουμε την Πύλο
όπου την ψηλαφίζουμε τόσο καιρό.

Α΄ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

[Το φίλο!]

Α, μα τον Ποσειδώνα μας, αυτό που δεν θα γίνη.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ (προς τον Αθηναίον)

Όχι, καλέ μου, άφησε δική τους να απομείνη.

Α΄ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Τότε λοιπόν πού ταραχές θα κάνουμε μεγάλες;

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αντί της Πύλου πάλι σεις ζητείτε πόλεις άλλες.

Α΄ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Καλά, τον Εχινούντια85 κ' εγώ θα του ζητήσω,
του κόλπου του Μαλιακού, που έχει, τ' από πίσω,
τα [τείχη] τα Μεγαρικά, τα σκέληα [όπως λένε]...

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Μα όχι πάλι κι' όλ' αυτά που θέλεις, λυσσασμένε!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Αφήστε, δεν μας μέλει
και τόσο για τα σκέληα.

Α΄ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Θέλω και γρήγορα τη γη γδυτός να την οργώσω.

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Και κοπριά προτιήτερα να την καταφορτώσω.

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ε, όλα θα τα φτιάσετε,
φιλίες όταν πιάσετε.

Μα όλ' αυτά κι αν θέλετε να γίνουμε, σκεφθήτε,
να πάτε στους συμμάχους σας τη σκέψη σας να πήτε.

Α΄ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Βρε, ποιους συμμάχους, αδελφή;
εμάς μας γίνηκε καρφί!

Και τι έχεις νομίση,
πως επειδ' είναι σύμμαχοι δεν θέλουν το γαμήσι;

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Μα τους θεούς! [τι λες εκεί!]
το θέλουν φίλοι και δικοί!

Α΄ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Μα το θεό! το θέλουμε κι αυτοί από την Κάρυστο,
[που 'ναι δικοί μας σύμμαχοι και μ' εργαλείον άριστο.] [87]

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Πολύ σωστά. Τώρα λοιπόν καθαρισθήτε όλοι,
και γρήγορα στην πόλι
καθείς θα φιλοξενηθή
απ' τις γυναίκες, μ' ό,τι πειά μεσ' στα καλάθια μας βρεθή.
Και πίστιν αφού δώσετε και όρκον υψηλό,
πέρτε τις γυναικούλες σας να πάτε στο καλό.
Εμπρός πηγαίνουμε λοιπόν.

ΛΑΚΩΝ

Πηγαίνουμ' όπου αγαπάς.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Ω, μα το Δία! γρήγορα όσο μπορείς να πας.

(Εξέρχονται όλοι πλην του Χορού Γερόντων και Γυναικών)

ΣΚΗΝΗ Γ΄

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ - ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Στρώματα διάφορα κ' επανωφοράκια
και χρυσά κοσμήματα και φορεματάκια,
μ' ευχαρίστησι πολύ τα δωρώ στην αφεντιά σας
να τα πάτε στα παιδιά σας
και στην κάθε μιά σας κόρη,
όταν πειά θα μεγαλώσουν και θα γίνουν κανηφόροι.
Μπήτε μεσ' το σπίτι μου σας παρακαλώ,
κι ότιπραματάκι μου βρίσκετε καλό
πάρτετέ το, θα σας το δώσω.
τίποτα δεν βρίσκεται σφραγισμένο τόσο,
που να μην μπορέσετε, έτσι δα να πιάσετε,
κι όλες τις σφραγίδες του να τις κομματιάσετε
κι όποιος τα ματάκια του τα 'χει ανοιγμένα
πειό καλά από μένα,
ας φορέση ό,τι τύχη--
[κι από σβέρκο θα πιτύχη!][88]

Κι αν κανέννας από σας δεν έχει σιτάρι,
και έχει δούλους και παιδιά, ας έρθη να πάρη,
όλα θα τα βρη σ' εμένα,
και ψωμί μεγάλο νέο, και μικρά [καλοψημένα].
Κι όποιος από τους φτωχούς στο φαί έχει την έννοια,
ας ερθή στο σπίτι μου, φέρνοντας σακκιά πετσένια,
κι ο Μανής μου θα του βάλη
το σιτάρι στο τσουβάλι.

Μα σας λέγω καθαρά: μη στην πόρτα προχωρήτε
κι απ' τη σκύλλα φυλαχθήτε.

(Εισέρχεται ο Α΄Αθηναίος όστις κτυπά θύραν οίκου
τινός πλουσίου)

ΣΚΗΝΗ Δ΄

ΧΟΡΟΣ ΓΕΡΟΝΤΩΝ - ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ - Α΄ΑΘΗΝΑΙΟΣ - Η ΘΥΡΩΡΟΣ

Α΄ ΑΘΗΝΑΙΟΣ (κρούων την θύραν)

Ανοίξετε την πόρτα σας!

Η ΘΥΡΩΡΟΣ (εξερχομένη και κρατούσα δάδα ανημμένην)

Ε, συ! τραβήξου πίσω!

Θ' απλώσω τη λαμπάδα μου και θα σε τσουρουφλίσω
θα είνε κ' ενοχλητικό [να βγω στο μέσο της σκηνής
με τη λαμπάδα που κρατώ και να καή μ' αυτή κανείς],
-μ'αν το θελήσετε ποτέ,

ε, θα το κάνουμε κι αυτό για χάρι σας, ω θεαταί!

ΧΟΡΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Το υποφέρνουμε κ' εμείς.

Η ΘΥΡΩΡΟΣ (προς τον Α΄Αθηναίον και τον χορό των Γερόντων)

Θα φύγετε; θα πάψετε;

φευγάτε, γιατί γρήγορα τις τρίχες σας θα κλάψετε·

(απειλεί δια της δαδός)

φευγάτε, γιατί οι Λάκωνες πρέπ' ήσυχα να φάνε

κ' ύστερα στις πατρίδες τους με το καλό να πάνε.

(Εισέρχονται οι Β' και Γ' Αθηναίοι)

ΣΚΗΝΗ Ε΄

Β' ΑΘΗΝΑΙΟΣ - Γ' ΑΘΗΝΑΙΟΣ, ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΩ

Β' ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Τέτοιο τραπέζι σαν κι αυτό, δεν είδα ως την ώρα
σε τούτη μας τη χώρα.

Γ' ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Ήσαν πολύ ευχάριστοι οι Λάκωνες, αλλά και συ
κ' εγώ, κι όλοι εμείς σοφοί, σοφοί συντρόφοι στο κρασί.

Β' ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Χεμ, φυσικά, με το κρασί σοφοί κ' εμείς να γίνουμε,
σαν είμαστε ανόητοι τις ώρες που δεν πίνουμε.
Οι Αθηναίοι αν πεισθούν, θα στέλνουμε στους ξένους
τους πρέσβεις μεθυσμένους·
γιατί αν στην Λακεδαίμονα μας στείλουν τώρα εκεί,
πάλι καυγά θα στήσουμε αν πάμε νηστικοί·
μ' αν είμαστε πιωμένοι,
κανείς τα όσα θα μας πουν δεν θα καταλαβαίνει,
κι αν δεν θα λένε τίποτε, θα νοιώθουμε πολλά
και άλλ' αντ' άλλων. Κ' έτσι πειά όλα θα παν καλά.
Μα κι αν από τον Αίαντα του Σοφοκλή αρχίση
[με την πολεμική ωδή] κανείς να τραγουδήση,
ας πούμε ότι τραγουδεί της Κλειταγόρας τις στροφές
και το παραδεχόμαστε [και παύουν κ' οι καταστροφές]. [89]

Η ΘΥΡΩΡΟΣ (ή Α' ΑΘΗΝΑΙΟΣ)

Να τοι, που έρχονται μαζύ.

(Η Θυρωρός προς τους Αθηναίους, οι οποίοι σπεύδουν
να παρατηρήσουν δια της θύρας)

-Βρε μάγκες! δεν τραβάτε
στο δρόμο σας να πάτε;

Β' ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Να, έρχονται.

(Εξέρχονται εκ της οικίας οι Λακεδαιμόνιοι μετά
των γυναικών των και η Λυσιστράτη)

ΣΚΗΝΗ ΣΤ΄

ΟΙ ΑΝΩΤΕΡΩ - ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ - ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΟΣ (ο κορυφαίος του Χορού προς ένα των λοιπών)

Πολύχαρε, θέλω να τραγουδήσω
εδώ για όλους ώμορφα, και να χοροπηδήσω.
πάρε το φυσητήρι σου. [90]

Β' ΑΘΗΝΑΙΟΣ

Ναι, παρ' το φυσητήρι,
και του δικού σας χορού, ω Λάκωνες, οι γύροι
αμέσως ας αρχίσουνε
να μας ευχαριστήσουνε.

(Είς εκ των Λακώνων συνοδεύει προς αυλόν την

απαγγελίαν του Κορυφαίου).

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Μνημοσύνη! δος στους νέους
[Σπαρτιάτας κι Αθηναίους]
κίνησι για το χορό,
που μας ξέρει από καιρό, -
όταν μ' αθανάτους ίσοι
με τα πλοία είχαν ορμήση
και τους Μήδους πολεμούσαν
στο Αρτεμίσιο και νικούσαν.
Ο Λεωνίδα μου μ' εμένα,
με τα δόντια ακονισμένα,
σαν τον κάπρο, έφθασε πρώτα,
κι ο αφρός απ' τον ιδρώτα
στα σαγόνια μας ανθούσε
κι ως τα σκέλη μας κυλούσε.
Και οι Πέρσαι ήσαν μπροστά μου
άπειροι, ως είδος άμμου.
Έλα τώρα εσύ μ' εμένα
Άρταμις, θεά παρθένα,
που σκοτώνεις τα θηρία, -
τις σπουδές και τη φιλία,
μα και την ειρήνη επίσης,
για καιρό να την κρατήσης.
Άς γενή φιλία τώρα
όλο και με πλούσια δώρα,
κι όχι λόγια πειά περίσσια
τρυφερά κι αλεπουδίσια!
Έλα, έλα συ μ' εμένα,
κυνηγέ, θεά παρθένα!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Ε, όλα τώρα παν' καλά. Ο κάθε Λάκων ας ερθή,
να πάρη τη γυναίκα του κοντά της να σταθή,
κι αυτή κοντά στον άνδρα της, κι αφού χορούς θα στήσουμε
γι' αυτή την καλορροϊζική συνθήκη που θα κλείσουμε,
ε, τότε στους θεούς μαζί όρκο μεγάλο πιάνουμε,
αυτήν την αμαρτία πειά να μη την ξανακάνουμε.

ΧΟΡΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ Κορυφαίος

Σύρε το χορό, --τις Χάρες κάλεσε μαζί, --ευχήσου
σι' όνομα του Διονύσου,
που με τις Μαινάδες[91] τρέχει
και φωτιές στα μάτια του έχει, --
στον Απόλλωνα ευχήσου των χορών τον αρχηγό, --
στη θεά την κυνηγό,
και στον Δία που ανάφτει,
και βροντάει και αστράφτει, --
μα και στη συντρόφισσά του[92] τη θεά την ευτυχή, --
και στους δαίμονας ευχή,
όπου δεν ξεχνούν εκείνοι,
και για μάρτυρες σταθήκαν στη μεγάλη την ειρήνη,
που έχει γίνει στερεά
απ' της Κύπρου τη θεά.
Τραλαλαλά! εμπρός! παιάν!
νίκη! ευοί! ευαί! ευάν!

ΛΥΣΙΣΤΡΑΤΗ

Έλα τώρα, Σπαρτιάτη,
να μας ξαναψάλης κάτι.

ΧΟΡΟΣ ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ

Ω μούσα εσύ Λακωνική!

άφ' τον Ταῦγετον εκεί,
που εἶνε τόσο ευχάριστος, κ' ἔλα να ψάλῃς πρώτα
Ἀπόλλωνα και Αθηνά,
και του Τυνδάρου[93] τα παιδιά, που παίζουνε παντοτινά
στις ὄχθες του Ευρώτα.
Ἐλα και πήδα ελαφρά μ' εμάς να τραγουδήσουμε,
τη Σπάρτη να υμνήσουμε,
που τόσο ευφραίνουνε οι θεϊκοί χοροί,
και τα ποδοκτυπήματα, ὅταν ἡ κόρ' ἡ τρυφερή
κοντά κοντά τα πόδια της κτυπά, σαν το πουλάρι,
πηδώντας στου Ευρώτα μας το πράσινο χορτάρι,
και τα μαλλιά της αρχινά
ο ἄνεμος να τα κινά,
ὅπως ὅταν χοροπηδοῦν κισσοστεφανωμένες
οι Βάκχες μεθυσμένες.
Και πρώτη πρώτη στο [χορό ἀπό τις ἄλλες χώρια]
ἡ κόρη μπαίν' ἡ πάναγνη της Λύδας[94] κ' ἡ πανώρηα.
Ἐμπρός! περόνη πέρασε και κάρφωσ' την πλεξίδα,
και κτύπησε τα χέρια σου, και σαν το λάφι πήδα!
Ἐμπρός! και τώρα του χοροῦ ἄς ακουσθοῦν οι κρότοι,
και ψάλε [ἀπ' ὅλες πρώτη]
την Αθηνά που'νε θεά
ἀνίκητη και κραταιά!.....

ΤΕΛΟΣ

[1] Ἡ παρούσα μετάφρασις ἐδιδάχθη το πρῶτον ἀπὸ σκηνῆς, ὑπὸ θιάσου κατὰρτισθέντος ἐπὶ τούτῳ, ἐν τῷ Δημοτικῷ Θεάτρῳ Αθηνῶν κατὰ Ἰανουάριον 1905. Ἀπαγορεύεται δε ἡ ἐν τῷ μέλλοντι παράστασις αὐτῆς ὑπὸ θιάσων ἀνευ τῆς ἀδείας τοῦ μεταφραστοῦ, συμφώνως με τὸν Νόμον 3483 τοῦ ἔτους 1909.

[2] Αἱ γυναῖκες εἶχον και ἰδιαιτέρας εορτὰς ἐκτὸς τῶν δημοτελῶν. Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Πανὸς ὠργίαζον μετὰ κραυγῶν.

[3] Νύμφη ἐκ τῆς συνοδείας τῆς Ἀφροδίτης· ἐκδηλωτικὸν ἀσελγείας. (Νεφέλαι 52).

[4] Ὑπῆρχεν εἰς τὴν Ἀττικὴν ναὸς τῆς Κωλιάδος Ἀφροδίτης, εἰς μέρος καλούμενον «Κωλιάς», λαβὸν το ὄνομα ἐκ τῆς ὁμοιότητος πρὸς τὸ ὁμώνυμον μέλος τοῦ ἀνθρώπου.

[5] Φορέματα χωρὶς ζώνην και μὴ συρόμενα, καλούμενα ὡς ἐκ τούτου «ορθοστάδια» και ἀναλογοῦντα πρὸς τα παρ' ἡμῖν «μπεμπέ».

[6] Στρατηγὸς Αθηναῖος, κωμωδούμενος ὡς δωροδοκούμενος και προδότης.

[7] Εσθῆς ἐκ τῆς νήσου Ἀμοργοῦ λεπτὴ και διανθής.

[8] [Σημείωσις τοῦ μεταγραφέα. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ἀπὸ τῆς μετάφρασης λείπουν μερικοὶ στίχοι τοὺς ὁποίους μεταφέρουμε ἐδῶ στο πρωτότυπο:

ΛΥΣ. Το τοῦ Φερεκράτους, κῦνα δέρειν δεδαρμένην.

ΚΑΛ. Φλυαρία ταύτ' ἐστὶ τα μεμιμημένα.

Εάν λαβόντες δ' ἐς το δωμάτιο βία
ἐλκωσιν ἡμάς;

ΛΥΣ. Ἀντέχου συ τῶν θυρῶν.

ΚΑΛ. Εάν δε τύπτωσιν;

ΛΥΣ. Παρέχειν χρῆ κακὰ κακῶς.

Ου γὰρ ἐνὶ τούτοις ἡδονὴ τοῖς πρὸς βίαν.

Κ' ἄλλως οδυνάν χρῆ: καμέλει ταχέως πάνυ
ἀπερούσιν....]

- [9] «Μηλοσφαγούσας»: εννοεί την θυσίαν των προβάτων (μήλων), παρωδών τον εν «επτά επί Θήβας» στίχον του Αισχύλου:
 «άνδρες γαρ επτά θούριοι λοχαγέται
 ταυροσφαγούντες εις μελάνδετον σάκος..»
- [10] «Λευκόν ίππον» (σ. 191): Φαίνεται ότι ο Αριστοφάνης παίζει ενταύθα με την λέξιν, υπονοών δι' αυτής το αιδοίον· άλλως: εννοεί τας Αμαζόνιας θυσιαζούσας λευκούς ίππους.
- [11] Όπου ευκαιρία, ο Αριστοφάνης κωμωδεί τας γυναίκας ως επιρρεπείς εις την μέθην.
- [12] «Προσλαβού μοι του κάρπου» (σ. 202): εννοεί το αιδοίον.
- [13] Δια το κωμικώτερον η Καλονίκη εφεξής πρέπει να επαναλαμβάνη τον όρκον κλαυθμηρώς.
- [14] «Τα Περσικά» (σ. 230): είδος εμβάδων γυναικείων· εννοεί τον τρόπον της συνουσίας.
- [15] «Ου στήσομαι λέαιν' επί τυροκνήστιδος» (σ. 231): Είδος συνουσιάσεως πορνικής οκλαδόν, όπως αι λέαινας αι έγγλυφοι επί των μαχαιρών του μαγειρείου, ως είδος λαβής αυτών.
- [16] Εκ του ονόματος τούτου ολόκληρον το ανωτέρω χορικόν ονομάζεται και «Στρυμόδωρος».
- [17] Ονομάζει ενταύθα γνωστήν εταίραν εν Αθήναις, Ροδίαν ονομαζομένην, μητέρα του Αυτολύκου και σύζυγον του Λύκωνος· «ώσπερ επί την Λύκωνος έρρει πας ανήρ» (Εύπολις).
- [18] Στρατηγός Λακεδαιμόνιος, εκστρατεύσας κατά της Αττικής κατέλαβε την Ακρόπολιν· πολιορκηθείς δε υπό των Αθηναίων ηναγκάσθη να εξέλθη υπό συνθήκην.
- [19] Ως γνωστόν ο Ευρυπίδης ήτο μισογύνης, ο δε Σοφοκλής σκώπτων αυτόν έλεγεν: «εν γε ταις τραγωδίαις μισογύνης εστίν, εν δε τη κλίνη φιλογύνης».
- [20] «Λήμνιον πυρ» (σ.299): παίζει με την φράσιν, εννοών την παροιμίαν «λήμνιον κακόν», προκύψασαν εκ του γνωστού εγκλήματος των γυναικών της Λήμνου, αι οποίαι κατά τον Ευριπίδην «Λήμνον άρδην αρσένων εξώκισαν», δηλαδή εφόνευσαν τους άνδρας των, διότι είχαν επιδοθεί εις την παιδερασίαν.
- [21] Εννοεί τους εν Σάμω στρατηγούς, δυστυχήσαντας εις τον πόλεμον, λέγει δε: ποίος απ' αυτούς θα συλλάβη το αναμμένον ξύλον, δια να (καή) γίνη περισσότερο δυστυχής;
- [22] «Στιγματίαι»: αι δούλαι έστιζον τα πρόσωπα προς διάκρισιν από των ελευθέρων.
- [23] Τίτλος της Αθηνάς
- [24] Ωσαύτως από της Τριτωνίδος λίμνης της Λιβύας, περί την οποίαν η Αθηνά εγεννήθη εκ της κεφαλής του Διός, είτε εκ της λέξεως τ ρ ι τ ώ, ήτις αιολιστί σημαίνει κεφαλήν.
- [25] Αγαλματοποιός διακωμωδούμενος.
- [26] «Σαβάζιος» βαρβαρικόν όνομα του Διονύσου.
- [27] Εορτή του Αδώνιδος γινομένη ιδιαιτέρως εις οικίας και εις κήπους υπό των γυναικών, αι οποίαι εθρήνουν τον θάνατον του Αδώνιδος.
- [28] Δημόστρατος στρατηγός, υποκινήσας εν Αθήναις την κατά της Σικελίας εκστρατείαν.
- [29] Ο Δημόστρατος εκαλείτο Βουζύγης, και κωμικώς Χ ο λ ο ζ ύ γ η ς, ως εκ του μελαγχολικού χαρακτήρος του.
- [30] «Κρανάα» ωνομάζετο η πετρώδης ακρόπολις, από του βασιλέως Κραναού.
- [31] Ο Πείσανδρος ήτο συνάρχων μετά του Φρυνίχου και του Θηραμένους· κωμωδείται ως δωροδοκούμενος, καταχραστής και δειλός.
- [32] Η στήλη ήτο ρθογώνιος λιθίνη ή χαλκή, εκτεθειμένη εις δημόσιον μέρος, επί της οποίας ανεγράφοντο τα ψηφίσματα, αι συνθήκαι, και αι πράξεις των στηλιτευομένων επί κακία ή επαινουμένων επ' αρετή.
- [33] Σατυρίζει τους δικαστάς· τινές των οποίων υπεχρεούντο να τρώγουν κοκκία, δια να μη νυστάζουν κατά τας δίκας.
- [34] Υιοί του Ηφαίστου, ιερείς της Κυβέλης, τελούντες τα όργια αυτής με ύμνους θορυβώδεις και με παραφόρους κινήσεις, εν Φρυγία και Κρήτη.
- [35] Ήρωσ και βασιλεύς Θρακικός
- [36] «Μελιτούτται» παρασκευάσματα ζύμης μετά μέλιτος, το οποίον ετίθετο

πλησίον των νεκρών, δια να χρησιμεύσει ως τροφή του Κερβέρου κατά την διάβασιν εις τον Άδην.

[37] Το λείψανον απετίθετο εις δημοσίαν θέαν προ της θύρας της οικίας και εκεί το έκλαιον αι γυναίκες.

[38] Η ανωτέρω σκηνή μέχρι τέλους της παρούσης πράξεως δύναται και να παραλείπεται κατά την από σημερινού θεάτρου διδασκαλίαν.

[39] Ιππίας και Τππαρχος, γνωστοί τύραννοι των Αθηνών, υιοί του Πεισιστράτου, των οποίων ο δεύτερος εφονεύθη υπό του Αριστογείτονος.

[40] Τρυφηλός και συζών μετά πολλών γυναικών

[41] Υπονοεί τον τρόπον, δια του οποίου ο Αριστογείτων εφόνευσε τον Τππαρχον.

[42] «Άρρηφορία» ελέγετο η μετακόμισις αγγείων, εντός των οποίων αι παρθέναι έφερον τα «άρρητα» εις την Αθηνάν.

[43] Βαυρών ήτο δήμος Αθηναίων πλησίον του Μαραθώνος, ένθα λέγεται ότι ο Αγαμέμνων εθυσίασε την Ιφιγένειαν και ουχί εν Αυλίδι.

Εκεί μυθολογείται ότι άρκτος τις δοθείσα εις τον ναόν της Αρτέμιδος αξημερώθη, εν τούτοις ημέραν τινά κατέσχισε το πρόσωπον παρθένου τινός, της οποίας ο αδελφός εφόνευσε το ζών. Εκ τούτου οργισθείσα η Αρτεμις διέταξεν, όπως εκάστη παρθένος από ηλικίας 5-10 ετών ενδύεται άπαξ ιεράν κροκωτήν εσθήτα και χορεύη ως άρκτος.

[44] Χωρίον ξηρόν και άνυδρον πλησίον της Πάρνηθος, εις το οποίον συνήλθον τινές εκ της πόλεως προς συνωμοσίαν, ως βεβαιοί ο Αριστοτέλης εις την Αθηναίων Πολιτείαν.

[45] Θυγάτηρ του Λυγδάμιδος εξ Εφέσου καταγομένη, σύμμαχος του Ξέρξου κατά την εν Σαλαμίни ναυμαχίαν.

[46] Μύκων, περίφημος ζωγράφος Αθηναίος, ζωγραφίσας μάχην Αμαζόνων εις την Ποικίλην Στοάν.

[47] Τρυπημένον ξύλον, «κήφων»· εντός της οπής αυτού έκλειον τον λαιμόν των κακούργων.

[48] Κατά Αισώπειον μύθον ελέχθη: οι κάνθαροι καταστρέφουσι τα ώ των αετών. Τσως υπονοεί τους όρχεις.

[49] Πορνοβοσκός και μοιχός, κωμωδούμενος και επί θηλυπρεπεία.

[50] Τα έρια της Μιλήτου επροτιμώντο ως εκλεκτότερα.

[51] Θεά προστάτης των τοκετών

[52] Κατά τον Σχολιαστήν η δεκάτη και κατά τον Νεόφυτον Δούκαν η πέμπτη ημέρα της γεννήσεως του παιδίου, καθ' ην αι φίλαι περιέφερον αυτό γύρω της εστίας της οικίας· η τελετή αύτη εκκαλείτο «αμφιδρόμια».

[53] Ο ιερός δράκων της Αθηνάς, φύλαξ του ναού.

[54] Εννοεί τας γυναίκας.

[55] Τους άνδρας

[56] Η σκηνή αύτη δύναται και να παραλειφθή κατά την από θεάτρου διδασκαλίαν.

[57] Μελανίων ή Μειλανίων, σύζυγος της Αταλάντης, μεταμορφωθείς εις λέοντα. Ενταύθα αναγράφει τον μύθον προς ειρωνείαν, διότι ο Μελανίων, συναντηθείς μετά της Αταλάντης εις κυνήγιον επί των ορέων της Αρκαδίας, την κατεδίωξε και την εβίασεν.

[58] Μυρωνίδης και Φορμίων. Γενναίοι στρατηγοί. Τους μελαμπύγους εθεώρουν γενναίους, τουναντίον δε δειλούς και θηλυπρεπείς τους λευκοπύγους.

[59] Τίμων ο Μισάνθρωπος: ούτος αποφεύγων τους ανθρώπους, κατέφυγεν εις ερημικά μέρη· καταπεσών δε από απιδέαν και μη θέλων να προσκαλέση ιατρόν να περιποιηθή το τραύμα του, απέθανεν εκ γαγγραίνης, ο δε τάφος του κατεκλύσθη υπό της θαλάσσης επί της οδού της οδηγούσης από Πειραιώς εις Σούνιον.

[60] Ιερόν της Δήμητρος εν τη Ακροπόλει, εν τω οποίω ήγον εορτήν και εθυσίαζον κατά τον μήνα Θεργηλιώνα (Μάιον).

[61] Διακωμωδεί τον αυτόν Κινησίαν τον διθυραμβοποιόν, ως επιρρεπή εις την ηδονήν, περί ου μακρός ο λόγος εις τους «Ορνιθας».

[62] Λογοπαίγνιον προς το πέος, και τούτο ίνα ταυτοχρόνως διαβάλη αυτόν ως μη καταγόμενον από κανένα αθηναϊκόν δήμον, και επομένως ως ξένον και θράκα.

[63] «Το αιδοίον δείκνυσιν» (Σχολιαστής).

[64] «Μαμμία! μαμμία! μαμμία!»

- [65] Σύνηθες παρ' Αριστοφάνει όνομα υπηρέτου.
- [66] Κλεψύδρα: κρήνη εν τη Ακροπόλει καλουμένη και Εμπιδώ· ωνομάσθη ούτω, διότι άλλοτε επλημμύρει και άλλοτε εξηραίνεται.
- [67] «Από παροιμίας, ως ο Ηρακλής, περιερχόμενος πάσαν γην, άλλη άλλοτε εξενίζετο, ούτω και το πένος τούτο, ουκέτι την οικείαν ευρίσκει καλύβην (Νεοφ. Δούκας)». Άλλως: ότι οι υποδεχόμενοι τον Ηρακλέα βραδύνουσιν, αδηφάγον όντα (Σχολιαστής).
- [68] «Το αιδοίον δείκνυσι» (Σχολιαστής)
- [69] «Το αιδοίον φησι» (Σχολιαστής)
- [70] «Το αιδοίον δείκνυσι»
- [71] Εννοεί τον Φιλόστρατον τον επικαλούμενον Κυναλώπεκα, και πορνοβοσκόν όντα, παρά του οποίου ζητί γυναίκα.
- [72] «Δια το αιδοίον αυτού μέγα είναι, εξέτεινε τα ιμάτια τη χειρί· ο δε είπε, δόρυ έχεις» (Σχολιαστής)
- [73] Πελλήνη: πόλις της Αχαΐας την οποίαν διεξεδίκουν Αθηναίοι και Λακεδαιμόνιοι κατά την εποχήν του πολέμου, συγχρόνως δε και γνωστή ωραία εταιρά εν Αθήναις.
- [74] Η Τρικόρυθος: δήμος και χωρίον της εν τη Αττική Τετραπόλεως πλησίον του Μαραθώνος, ανήκον εις την Αιαντίδα φυλήν.
- [75] Εκωμωδούντο οι Καρύστιοι ως μοιχοί, ως και αλλαχού παρ' Αριστοφάνει.
- [76] «Δελφάκιον»: εννοεί το χοιρίδιον και το γυναικείον αιδοίον.
- [77] Επέρχεται απροόπτως δια της φράσεως «ίσως δ' η θύρα κεκλείσεται», ήτις, κατόπιν των προηγουμένων επαγγελιών, αντιστοιχεί περίπου προς την ανωτέρω σύγχρονον δημοτικήν.
- [78] Τα αγάλματα του Ερμού έφερον συνήθως το αιδοίον τερατώδες και εντεταμένον.
- [79] Χάριν του κωμικού ειρμού ο Α' Αθηναίος δύναται να είναι αυτός ο Κινησίας.
- [80] Υιός του Σιβυρτίου, κωμωδούμενος επί θηλυπρεπεία
- [81] «Ερμοκοπίδαι». Τέσσερα έτη προ της συγγραφής του έργου τούτου, κατά τας παραμονάς του πλου εις Σικελίαν, ηκρωτηρίασαν δια νυκτός τους Ερμάς, τους ευρισκομένους προ των θυρών των οικιών.
- [82] Από το μέρος τούτο η κωμωδία ονομάζεται και «Διαλλαγαί»
- [83] «Εν Πύλαις»: εννοεί τας Θερμοπύλας, όπου έπεμπον τους λεγόμενους ιερομνήμονας.
- [84] Πρεσβευτής των Λακεδαιμονίων, ελθών εις Αθήνας δια να ζητήση στρατόν κατά των ειλωτών, αποστατησάντων εις την Ιθώμην.
- [85] «Άλλ' ο πρωκτός άφατος και καλός»: κατά την γνώμη του σοφού διδασκάλου του γένους Νεοφύτου Δούκα, ο Αριστοφάνης υπονοεί εδώ την Ασπασίαν, χάριν της οποίας εγένετο το ψήφισμα των Μεγαρέων· εκ τούτου εξεράγη ο πόλεμος, του οποίου αίτιος ήτο ο Περικλής, εραστής της Ασπασίας· εννοεί δ' ο Λάκων: Ηδικήσαμεν ημείς, αλλά και σεις ηδικήσατε χάριν του θαυμαστού πρωκτού της Ασπασίας.
- [86] Εχινούς, πόλις Θεσσαλική παρά τον Μαλιακόν κόλπον.
- [87] «Ελέγετο μοιχούς είναι τους Καρυστίους...» (Σχολιαστής)
- [88] Επέρχεται απροόπτως η άρνησις κατόπιν των επαγγελιών, ως και εν προηγουμένω χορικώ των Γυναικών, προς εντονώτερον χαρακτηρισμόν ίσως του φιλοπαίγμονος και απατηλού χαρακτήρος αυτών.
- [89] Το χωρίον τούτο εν τω κειμένω είναι ασαφές δια τον σημερινόν αναγνώστην, άνευ αναλύσεως και επεξηγήσεως· ο Αριστοφάνης υπονοεί ενταύθα θούριον στροφήν εκ του Τελαμωνίου Αίαντος, ακατάλληλον δια συμπόσιον ειρήνης· η δε Κλειταγόρα ήτο ποιήτρια εκ Λακωνίας ή εκ Θεσσαλίας.
- [90] Εννοεί τον αυλόν.
- [91] Μαινάδες και Βάκχαι, εις τας οποίας απεδίδετο η λάμψις των βλεμμάτων του Διονύσου.
- [92] Την Ήραν
- [93] Βασιλεύς της Σπάρτης, σύζυγος της Λήδας και πατήρ των Κάστορος, Πολυδεύκους, Ελένης και Κλυταιμνήστρας.
- [94] Η Ελένη

